

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för ekonomi

Val av företagsform i lantbruksföretag

– Beslutsprocessen och riskhantering

The choice of legal form in the farming business

- Decision and risk management

Martin Enström

Torgny Pettersson

**Val av företagsform i lantbruksföretag
- Beslutsprocessen och risk management**

The choice of legal form in the farming business
- Decision and risk management

*Martin Enström
Torgny Pettersson*

Handledare: Hans Andersson, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU),
Institutionen för ekonomi

Examinator: Karin Hakelius, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU),
Institutionen för ekonomi

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i företagsekonomi

Kurskod: EX0783

Program/utbildning: Agronomprogrammet – ekonomi

Fakultet: Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap (NJ)

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2015

Serienamn: Examensarbete/SLU, Institutionen för ekonomi

Nr: 969

ISSN 1401-4084

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Företagsform, Enskild näringsverksamhet, Aktiebolag, Riskfaktorer,
Riskhantering, Beslutsfattande, Beslutsprocess, Lantbruk, Jordbruk

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för ekonomi

Förord

Vi skulle vilja börja med att tacka de lantbrukare som tagit sig tid att delta i vår uppsats. Utan era åsikter och erfarenheter hade det inte vart möjligt att genomföra denna studie. Ett stort tack till nära och kära som hjälpt till med korrekturläsning, samt kommit med tips och goda råd under uppsatsen gång. Slutligen skulle vi även vilja tacka vår handledare Hans Andersson som bidragit med stor kunskap inom forskningsområdet.

Uppsala, juni, 2015.

Martin Enström

Torgny Pettersson

Summary

Historically, the most common form of enterprise in Swedish agriculture has been a sole operator, also known as a sole proprietorship. Since 2010, when the rules for capital investments requirements and audits were changed, it has become more common to register the farm enterprise as a limited liability company. Swedish legislation limits the legal person's rights to acquire land. As an effect of that legislation many agricultural companies today are operated in a combination between sole proprietorship and corporations.

The purpose of this study is to examine the risks, identified by the farmers with the different form of legal structure. The study also focuses on how farmers take these risk factors into account in the decision making process of choosing a legal form. The study is based on a literature review that focuses on knowledge of risk management and decision making. This is in turn synthesized together in a theoretical model. The theoretical model is used for designing an interview guide for interviews with four farmers in Uppsala County. The study analyzes the decision making and risk management strategies of farmers who currently conduct all activities in the form of sole proprietorship, or in combination with small private companies. The farmers have been selected to represent the farming business in Uppsala County. The most common focus for agriculture enterprises in the region is crop production. As a result of that a majority of the interview have been with crop farmers.

The study reveals that farmers do not conduct any more extensive analysis when choosing legal form. They have an overall knowledge about the differences between the legal forms but state that they do not have a deeper knowledge. The final decision is taken with regards to a few risk factors and farmers state that they do not make any profound comparisons between the legal forms companies after they have chosen a business enterprise.

Sammanfattning

Historiskt sett har den vanligaste företagsformen för lantbruksföretag varit enskild näringsverksamhet, även benämnd som enskild firma. Att registrera företaget som aktiebolag har blivit allt mer populärt från år 2010 då reglerna för kapitalinsatskrav och revision förändrades för aktiebolaget. Den svenska lagstiftningen begränsar juridiska personers möjlighet att förvärva mark, vilket innebär att många lantbruksföretag idag drivs som en kombination av enskild näringsverksamhet och aktiebolag.

Syftet med denna studie är att undersöka vilka risker som lantbruksföretagare lokaliserat med de olika företagsformerna, samt hur de beaktar dessa riskfaktorer i beslutsprocessen när de väljer företagsform. Studien bygger på en genomgående litteraturgenomgång där kunskap inom risk management och beslutsfattande kopplas samman i en teoretisk modell. Den teoretiska modellen används sedan för att utforma en intervjuguide som används vid personliga möten med fyra lantbruksföretagare i Uppsala län. Studien analyserar beslutsprocessen och riskhanteringsstrategier hos företagare som idag bedriver sin verksamhet i enskild näringsverksamhet eller i kombination med mindre privata aktiebolag. Fallföretagen har valts ut för att representera lantbruksföretag i Uppsala län och fokuserar därmed på växtodlingsföretag som är den vanligaste inriktningen för lantbruksföretag i regionen.

Studien visar att lantbruksföretagare inte gör någon djupare analys vid valet av företagsform. De har övergripande kunskaper om skillnaderna mellan företagsformerna och uppger sig inte ha mer detaljerade kunskaper. Det slutgiltiga beslutet tas med hänsyn till risker för ofördelaktiga skattekonsekvenser. Detta är den enda riskfaktor de ser att valet av företagsform i praktiken kan påverka. De ser att det personliga ansvaret kan påverkas men är av uppfattningen att denna skillnad enbart är av teoretisk betydelse. När lantbrukaren valt vilken företagsform de ska bedriva verksamheten i uppger de att de inte gör någon genomgripande uppföljning om eventuella effekter av att ändra företagsform.

Innehållsförteckning

1 INTRODUKTION	1
1.1 INLEDNING	1
1.2 PROBLEMBAKGRUND	1
1.2.1 Företagsstart	2
1.2.2 Personligt ansvar	2
1.2.3 Skatter	3
1.2.4 Pension	3
1.2.5 Avveckling eller överlåtelse	4
1.3 PROBLEM	5
1.4 SYFTE OCH FORSKNINGSPRÅG	6
1.5 AVGRÄNSNINGAR	6
1.6 UPPSATSENS STRUKTUR	7
2 TEORI	8
2.1 LITTERATURGENOMGÅNG	8
2.1.1 Påverkande faktorer vid val av företagsform	8
2.1.2 Risk management	9
2.1.3 Beslutsprocessen	9
2.2 BESLUTSTEORI	9
2.2.1 Normativ beslutsteori	9
2.2.2 Deskriptiv beslutsteori	10
2.2.3 Allmänna beslutsprocessen	10
2.2.4 Beslutsprocessen i lantbruksföretag	12
2.3 BEGREPPET RISK	13
2.3.1 Olika typer av risker inom lantbruket – Operationella och strategiska	13
2.3.2 Syftet med risk management	14
2.4 TEORETISK SAMMANFATTNING	14
2.4.1 Olika regelverk ger olika förutsättningar	14
2.4.2 Påverkande faktorer vid val av företagsstruktur	15
2.4.3 Beslutsprocessen	15
2.4.4 Företagsformen som risk management	15
2.5 TEORETISK SYNTES	15
3 METOD	17
3.1 LITTERATURGENOMGÅNG	17
3.2 TEORETISK ANGREPPSÄTT OCH FORSKNINGSMETOD	17
3.3 FALLSTUDIER	18
3.4 EMPIRISK DATAINSAMLING	18
3.5 TROVÄRDIGHET & ÄKTHET	18
3.5.1 Tillförlitlighet	19
3.5.2 Överförbarhet & Pålithet	19
3.5.3 Konfirmering	19
3.5.4 Äkthet	20
3.6 FORSKNINGSETIK	20
3.7 VAL AV INTERVJUFÖRETAG	20
3.8 METODKRITIK	21
4 EMPIRI	22
4.1 PRESENTATION AV FALLFÖRETAG	22
4.2 FÖRETAGSSTART	23
4.3 PERSONLIGT ANSVAR	24
4.4 SKATTER	24
4.5 PENSION	25
4.6 AVVECKLING ELLER ÖVERLÅTELSE	25
5 ANALYS	26

5.1 LANTBRUKARENS BESLUTSPROCESS	26
5.1.1 <i>Problemupptäckt</i>	26
5.1.2 <i>Problemdefinition</i>	26
5.1.3 <i>Analys och val</i>	28
5.1.4 <i>Implementering</i>	28
5.2 RISK MANAGEMENT I BESLUTSPROCESSEN	28
6 DISKUSSION	30
6.1 ANALYSDISKUSSION	30
6.2 METODDISKUSSION	31
7 SLUTSATSER.....	33
<i>Förslag till vidare forskning</i>	33
KÄLLFÖRTECKNING	34
BILAGA 1 – INTERVJUGUIDE.....	38

1 Introduktion

I detta kapitel beskrivs bakgrunden till uppsatsens problemområde. En genomgång av skillnaderna mellan de olika företagsformerna, enskild näringsverksamhet och aktiebolag, utifrån aspekter som start, beskattning, personligt ansvar, pension och avveckling genomförs. Därefter presenteras det aktuella problemet. Uppsatsens syfte, forskningsfrågor och gjorda avgränsningar redovisas. Slutligen beskrivs uppsatsens struktur.

1.1 Inledning

De vanligaste företagsformerna i Sverige är enskild näringsverksamhet och aktiebolag, andra företagsformer som handelsbolag och kommanditbolag förekommer i mindre omfattning (Internet, Bolagsverket, 2015). Intresset för att driva företag i form av aktiebolag har ökat medan den tidigare vanligt förekommande företagsformen enskild näringsverksamhet blivit mindre attraktiv (Internet, bolagsverket, 2015). Anledningarna till att aktiebolagsformen blivit mer populär antas vara de förändrade reglerna för kapitalinsatskrav och revision för aktiebolag som infördes 2010 (Smiciklas, 2012). Även inom lantbruket har intresset för att driva verksamheten som aktiebolag ökat (Österman, 2013). Inom det svenska lantbruket är dock majoriteten av de registrerade företagen fortfarande enskild näringsverksamhet (Larsson et al., 2013).

Det svenska lantbruket har under de senaste åren genomgått en betydande strukturuomvandling. I en studie som analyserar det svenska lantbrukets strukturuomvandling år 2005 till 2010 påvisas en storleksrationalisering och specialisering (Manevska-Tasevska & Rabinowicz, 2015). Antalet växtodlingsföretag har minskat i antal samtidigt som den brukade arealen har ökat i de kvarvarande företagen. För att fortsätta vara konkurrenskraftiga krävs en fortsatt storleksrationalisering (Manevska-Tasevska & Rabinowicz, 2015). Bland lantbruksföretag över 200 hektar åkermark bedrivs 40 procent i aktiebolagsform (Larsson et al., 2013). I takt med den fortsatta strukturuomvandlingen kan det antas att aktiebolagsformen kommer bli allt mer vanligt förekommande inom det svenska lantbruket.

Den svenska lagstiftningen gällande förvärv av mark påverkar lantbruksföretagares möjlighet att välja företagsform. I Jordförvärvslagen (§ 4), regleras vilka personer som tillåts förvärva mark. Grundregeln är att juridiska personer inte tillåts förvärva jord- eller skogsmark, med vissa undantag. Vidare kräver Inkomstskattelagen (kap 13 § 1) att ägare till näringsfastigheter registrerar näringsverksamhet. Som markägande lantbrukare innebär det i princip att ett renodlat aktiebolag inte är en möjlig företagsform, om lantbrukaren sedan tidigare äger mark eller har för avsikt att förvärva mark. En möjlighet för lantbrukare som vill bedriva verksamheten i aktiebolagsform och samtidigt äga jordbruksmark är att kombinera enskild näringsverksamhet och aktiebolag (Broberg & Svensson, 2014).

1.2 Problembakgrund

Företagare som driver företag, alternativt planerar att starta en verksamhet bör fundera över vilken företagsstruktur som är mest lämplig utifrån sina förutsättningar. Ett flertal faktorer anses påverka valet av företagsform i form av skattekonsekvenser, administrationskrav, komplexitet, ansvarsbegränsningar, behov av externt kapital och andra för ägaren

betydelsefulla faktorer (Feitshans, 2004). Företagaren bör välja den enklaste företagsformen, samtidigt som denna ska tillgodose de behov som företagaren upplever sig ha och lagstiftningen kräver. För att kunna jämföra företagsformerna enskild näringsverksamhet och aktiebolag presenteras skillnaderna enligt svensk lagstiftning utifrån start, personligt ansvar, beskattning, pension, samt avveckling och överlåtelse.

1.2.1 Företagsstart

Den enskilda näringsverksamheten drivs av en fysisk person under en viss beteckning (Smiciklas, 2012). Företaget utgör inte en egen juridisk person och följaktligen finns ingen lagstiftning som reglerar de inbördes förhållanden i företaget (Smiciklas, 2012; Broberg & Svensson, 2014). Den person som driver enskild näringsverksamhet ska ansöka om registrering i handelsregistret, där näringsidkarens namn, firma och adress blir offentliga. Näringsidkarens personnummer blir firmans identitetsbeteckning (Smiciklas, 2012). För den enskilda näringsverksamheten finns ingen lagstiftning om krav på startkapital. Kapitalet behöver endast uppgå till kostnaderna för starten av företaget. Den enskilda näringsverksamheten har generellt sett inte revisionsplikt. Undantaget är om företaget betraktas som stort. Det innebär att företaget uppfyller två av följande tre kriterier; under de två senaste räkenskapsåren har företaget haft fler än 50 anställda i medeltal, en balansomslutning om minst 40 miljoner kronor, eller en nettoomsättning på mer än 80 miljoner kronor (BFL 6 kap § 1).

Att starta ett aktiebolag innebär mer administration än att starta en enskild näringsverksamhet. I ABL finns krav som måste uppfyllas vid bildandet av ett aktiebolag. En stiftelseurkund måste upprättas (Smiciklas, 2012; ABL 2 kap § 3) och ska innehålla en bolagsordning (ABL 2 kap § 10). När stiftelseurkunden har upprättats och undertecknats ska den sändas in till Bolagsverket där bolaget registreras (Smiciklas, 2012). Bolaget anses bildat då stiftelseurkunden undertecknats (ABL 2 kap § 4). Bolagsordningen måste innehålla obligatoriska uppgifter (ABL 3 kap § 1), i form av bolagets namn och sätesort (Smiciklas, 2012). När stiftelseurkunden är godkänd registreras bolaget som en juridisk person (ABL kap 2 § 25). När bolaget registrerats som juridisk person blir det ett eget rättssubjekt (Smiciklas, 2012). Kapitalinsatsen för att starta ett privat aktiebolag är sedan år 2010 50 000 kronor (ABL kap 1 § 5). Aktiekapitalet kan utgöras av likvida medel, fastigheter, inventarier, aktier eller andra tillgångar som kan värderas i monetära värden.

1.2.2 Personligt ansvar

Den enskilda näringsverksamheten utgörs av en fysisk person som personligen är ansvarig för företagets åtaganden. Företaget är ingen självständig juridisk person utan ägaren är personligt ansvarig för företagets tillgångar och skulder. Gränsen mellan den fysiska personen och företaget är otydlig (Smiciklas, 2012).

Aktiebolag är en självständig juridisk person som svarar för ingångna förbindelser (Eriksson, 2014). Då bolaget inte kan ingå några förbindelser rent fysiskt, krävs att bolaget företräds av fysiska personer. Bolagsstämman, styrelse, VD och revisor är företagets fysiska företrädare med olika befogenheter. Tillgångar och skulder tillskrivs bolaget och inte direkt till ägarna (ABL kap 1 § 3). Det innebär att det personliga ansvaret för ägarna begränsas då de inte kan bli betalningsansvariga om bolaget inte kan uppfylla sina förpliktelser (Ramberg, 2012).

Bolaget kan liksom den enskilda näringsverksamheten bildas av en ensam fysisk eller juridisk person, men också av ett flertal fysiska personer (ABL kap 2 § 1).

1.2.3 Skatter

Den enskilda näringsverksamheten är bokföringsskyldig (BFL 2 kap § 6). Däremot finns inget krav på att upprätta ett årsbokslut om verksamhetens omsättning understiger tre miljoner kronor (BFL 6 kap § 3). Företagets vinst beskattas i näringsidkarens deklaration som inkomst av näringsverksamhet och klassificeras som förvärvsinkomst (IL 13 kap § 6). Det beror på att den enskilda firmans vinst likställs med näringsidkarens inkomst. Beskattningen sker enligt samma principer som inkomster i inkomstslaget tjänst (IL 1 kap § 3). I Sverige tillämpas en progressiv skatteskala (IL 65 kap), vilket innebär att skattesatsen påverkas av storleken på den enskilda näringsverksamhetens inkomst. Beroende på inkomstens storlek kommer företagaren att erlägga kommunal och statlig skatt (Broberg & Svensson, 2014). Skatteskalen i Sverige bygger på ett brytpunktssystem. Upp till den första brytpunkten betalar näringsidkaren endast kommunal inkomstskatt. Den kommunala inkomstskatten var år 2014 i genomsnitt 31,5 procent för Sveriges kommuner (Broberg & Svensson, 2014). Om företagarens inkomst överstiger beloppet för brytpunkt ett tillkommer en statlig inkomstskatt på 20 procent på överstigande del. Den statliga inkomstskatten uppgår till 25 procent när företagarens inkomst överstiger brytpunkt två (Broberg & Svensson, 2014). Den enskilda näringsidkaren kan reglera sin beskattning genom avsättning till expansionsfond eller periodiseringsfond. Sådana avsättningar påverkar därmed också den inkomst som företagaren ska beskatta (Broberg & Svensson, 2014).

Aktiebolaget ses som ett eget skattesubjekt enligt inkomstskattelagen (IL kap 6 § 3). Det innebär att det är den juridiska personen och inte bolagets ägare som lämnar in en deklaration till skatteverket. Aktiebolaget betalar in en proportionell bolagsskatt motsvarande 22 procent av bolagets vinst oavsett vinstens storlek (internet, Skatteverket, 2015; Broberg & Svensson, 2014). Som ägare eller delägare i ett aktiebolag finns möjlighet att göra löneuttag som anställd, som då beskattas som inkomst av tjänst i ägarens privata deklaration. Utöver ett löneuttag kan ägaren till aktiebolaget göra utdelningar. Utdelning av aktiebolagets vinst är intressant att göra då ägaren har samlade förvärvsinkomster som innebär att statlig inkomstskatt ska betalas (Broberg & Svensson, 2014). När inkomsten för ägaren riskerar att överskrida brytpunkten för statlig inkomstskatt kan aktiebolagets vinst omfördelas genom utdelning. Utdelningen beskattas i ägarnas deklaration som inkomst av kapital (IL kap 65; Broberg & Svensson, 2014).

1.2.4 Pension

En egenföretagare har det huvudsakliga ansvaret för sin pension även om denne till viss del omfattas av det allmänna pensionssystemet. Inkomsten i den enskilda näringsverksamheten ligger till grund för egenföretagarens pension, precis som lönen för en anställd person (internet, Pensionsmyndigheten, 2015). Den som driver enskild näringsverksamhet betalar ålderspensionsavgift som en del av de egenavgifter företagaren betalar. Egenavgifterna motsvarar cirka 30 procent av inkomsten. Egenföretagare har också rätt till allmän pension som motsvarar cirka 7 procent av den inkomst som beskattats i näringsidkarens privata deklaration (internet, Pensionsmyndigheten, 2015). Däremot har den enskilda näringsidkaren inte tillgång till tjänstepension liksom en anställd person. Den enskilda näringsidkaren

rekommenderas därmed att ha ett privat pensionssparande (internet, Pensionsmyndigheten, 2015). Privat pensionssparande är en avdragsgill kostnad. Det sänker företagets vinst och därmed inbetalningen till den allmänna pensionen. Därmed kan det vara ofördelaktigt om den enskilda firman inte levererar goda resultat (internet, Pensionsmyndigheten, 2015).

För ägaren till ett aktiebolag är löneutbetalningen pensionsgrundande. Ur pensionssynpunkt är det därmed viktigt att den som driver ett aktiebolag ser till att göra uttag i form av lön (internet, Pensionsmyndigheten, 2015). I de sociala avgifter som aktiebolaget betalar ingår ålderspensionsavgifter, samt att företagaren likt alla anställda har rätt till en allmän pension motsvarande 7 procent av den lön aktiebolagsägaren beskattar i den privata deklarationen. Som anställd i aktiebolag finns möjlighet att göra avdrag för privat pensionssparande i den privata inkomstdeklarationen (internet, Pensionsmyndigheten, 2015). Avdrag till ett privat pensionssparande anses endast vara lönsamt om företagarens löneuttag är så pass högt att denne uppfyller kraven för statlig inkomstskatt (internet, Pensionsmyndigheten, 2015)

1.2.5 Avveckling eller överlåtelse

Enskild näringsverksamhet avvecklas genom avregistrering (Smiciklas, 2012). Denna process är enklare än att avsluta ett aktiebolag. Verksamheten anses ha upphört när ägaren inte längre agerar som näringsidkare, vilket innebär att denne inte utför den verksamhet företaget tidigare gjorde. Verksamheten är helt avslutad när företagets alla tillgångar har sålts, alla skulder har betalats och de obeskattade reserverna är återförda. Ägaren kan överföra kvarvarande tillgångar och skulder till sin privata ekonomi (internet, Skatteverket, 2015). När företagaren avvecklat företagets resurser anses verksamheten vara avslutad. Dock kan ägare av en näringsfastighet enbart avsluta sin näringsverksamhet genom överlåtelse av fastigheten (internet, Skatteverket, 2015). De ekonomiska resurserna som återstår i företaget efter försäljning av samtliga tillgångar och betalning av samtliga skulder beskattas i ägarens deklaration som inkomst av näringsverksamhet (internet, Skatteverket, 2015).

Aktiebolag kan avvecklas genom fem olika principer. Dessa är likvidation, försäljning av aktier, fusion, delning eller konkurs. (internet, Bolagsverket, 2015).

Likvidation: Innebär att bolaget upplöses efter det att skulder betalats och eventuellt överskott fördelats mellan aktieägarna (Smiciklas, 2012). Likvidation sker oftast när bolaget är på ekonomiskt obestånd eller för att undvika en framtida konkurs. Likvidation kan ske frivilligt eller tvångsmässigt (internet, Bolagsverket, 2015; Smiciklas, 2012). En frivillig likvidation innebär att bolagsstämman beslutar om detta (ABL kap 25 § 1) och en likvidator tillsätts för att sköta bolaget istället för styrelse och Vd. Likvidatorn avyttrar samtliga tillgångar och löser samtliga skulder för att sen begära avregistrering hos bolagsverket (Smiciklas, 2012). Om bolaget inte likvideras trots att behov föreligger kan styrelsen bli personligt betalningsansvarig för bolagets skulder (Smiciklas, 2012).

Tvångslikvidation: Bolaget likvideras genom beslut från Bolagsverket eller Tingsrätten om specifika regler i ABL inte uppfylls. Den vanligaste anledningen till tvångslikvidation är kapitalbrist, vilket innebär att tillgångarna inte är tillräckliga i relation till skulderna och egna kapitalet (Smiciklas, 2012).

Konkurs: När bolagets tillgångar inte är tillräckliga för att lösa bolagets skulder kan en borgenär kräva bolaget i konkurs (internet, Bolagsverket, 2015). Ett bolag som gått i konkurs

anses vara upplöst när konkursen är avslutad. Vanligtvis ger en konkurs inget kvarvarande överskott (ABL kap 25 § 50). Om ett överskott skulle uppkomma när samtliga fordringar är betalda ska bolaget likvideras (ABL kap 25 § 51). Detta innebär att även om det föreligger ett överskott efter konkursen kommer bolaget att avvecklas (internet, Bolagsverket, 2015).

Fusion: Fusion innebär att ett bolag tar över ett annat bolag. Därefter upplöses det övertagna bolaget utan likvidation. Fusionen innebär alla ekonomiska rättigheter och skyldigheter förs över till det förvärvande bolaget (Smiciklas, 2012).

Försäljning av aktier: Att sälja aktierna är det enklaste sättet att avsluta verksamheten i bolaget. Ägaren har möjlighet att sälja aktierna till valfri person till valfritt pris och reglerar detta genom ett särskilt köpeavtal. I avtalet beskrivs de båda parternas rättigheter och skyldigheter. Överskottet och de ändrade förmögenhetsförhållande som försäljningen leder till beskattas i säljarens deklaration som inkomst av kapital (internet, Bolagsverket, 2015).

1.3 Problem

Inga tidigare studier har gjorts gällande lantbrukares beslutsprocess vid val av företagsform, därmed är det av intresse att studera. Det finns omfattande information om företagsformerna, enskild näringsverksamhet och aktiebolag, deras skillnader, likheter, för- och nackdelar. Denna information utgår från hur företagaren bör resonera vid val av företagsform, men det finns inga tidigare studier av vilka faktorer och risker företagare beaktat i den faktiska beslutsprocessen. Då förutsättningarna i lantbruksföretag skiljer sig från övriga näringslivet, främst på grund av rådande lagstiftning vid förvärv av mark, finns en möjlighet att lantbrukares val av företagsform skiljer sig från övriga näringslivet. Att välja företagsform är ett av de mest grundläggande besluten för en företagare (Ayers et al. 1996). Tidigare studier som analyserat vad som påverkar företagares val av företagsform har fokuserat på skattekonsekvenser (Edmark & Gordon, 2013; Goolsbee, 2004) och möjligheten att reducera det personliga ansvaret (Ang et al., 1995). Feitshans (2004) anser också att beskattningsregler och personligt ansvar ska utvärderas av företagare, men även administrationskrav, komplexitet och behov av externt kapital ska beaktas. Även Smiciklas (2012) betonar skillnaden mellan företagsformerna utifrån administration och komplexitet. Som beskrivits i problembakgrunden är företagsformerna förknippade med olika typer av risker som kan påverka företagaren. Valet påverkar i vilken utsträckning företagaren exponeras för olika regelverk och dess konsekvenser. Uppsatsen studerar hur lantbruksföretagare i sin beslutsprocess beaktar identifierade påverkande faktorer, samt hur dessa hanterats ur ett risk management perspektiv vid val av företagsform.

1.4 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med uppsatsen är att undersöka vilka faktorer som företagare beaktat vid val av företagsform i lantbruksföretaget. För att uppnå syftet kommer följande forskningsfrågor att besvaras.

- Hur sker lantbrukarnas beslutsprocess vid val av företagsform?
- Vilka strategiska riskfaktorer har lantbruksföretagaren beaktat vid val av företagsform?

1.5 Avgränsningar

Uppsatsen fokuserar på att analysera lantbruksföretagares inställningar, åsikter och tankar om val av företagsform. Inga djupare ekonomiska eller juridiska analyser kommer att genomföras, men en övergripande beskrivning av skillnaderna görs för att förse läsaren med grundläggande information. Därmed kommer val av företagsform, samt beaktade faktorer i beslutsprocessen inte att uttryckas i monetära värden. Anledningen till detta är att uppsatsen ska försöka skapa en bild av lantbruksföretagarnas uppfattningar och åsikter till aktuella företagsformer inom lantbruket.

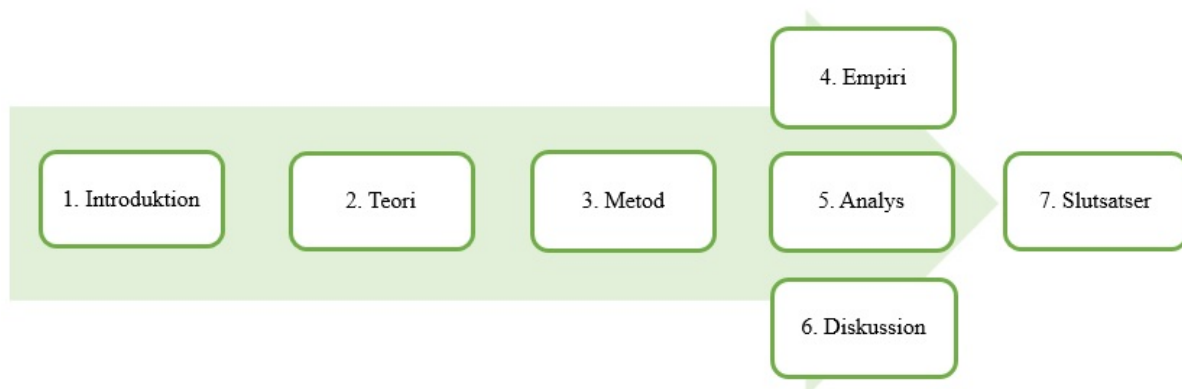
Studien omfattar fyra lantbruksföretagare med inriktning mot växtodling i Uppsala län. Anledningen till att ett fåtal intervjupersoner i Uppsala län valts ut är för att kunna genomföra personliga möten med samtliga. Detta för att kunna fånga andra sätt att uttrycka sig än ord, något som ger möjlighet till en djupare analys av respondenternas åsikter. Studien fokuserar på växtodlingsföretag som till viss del äger mark. Att studien fokuserar på just växtodlingsföretag beror på att det är den mest betydande lantbruksinriktningen i regionen (Länsstyrelsen Uppsala län, 2015). Att samtliga lantbruksföretag i studien ska äga mark beror på den rådande lagstiftningen för förvärv av jordbruksmark, vilket komplicerar valet av företagsform.

Studien kommer enbart att analysera företagsformerna enskild näringsverksamhet och aktiebolag. Övriga associationsformer kommer inte att behandlas då enskild näringsverksamhet och aktiebolag är de mest betydande företagsformerna i lantbrukssektorn. Då lantbruksföretagen sällan blir så omfattande att de kan utgöra ett publikt aktiebolag kommer studien att fokusera på privata aktiebolag. Studien kommer omfatta två enskilda näringsverksamheter och två kombinationer av enskild näringsverksamhet och aktiebolag. Samtliga företag har en årlig omsättning om minst 1,5 miljoner kronor. Anledningen till det är att lantbruksföretag med lägre omsättning inte kan ses som en heltidssysselsättning. Dessutom ger låga omsättningsnivåer företagaren svaga incitament att reflektera över företagsformens påverkan på verksamheten.

Nackdelen med gjorda avgränsningar är att växtodlingsföretag i Uppsala län, inte med säkerhet, kan anses vara representativa för lantbruksföretag med andra driftsinriktningar och i andra regioner. Generaliserbarheten i studien kommer därmed begränsas. Studiens resultat och slutsatser kan inte anses vara representativa för företag utanför gjorda avgränsningar.

1.6 Uppsatsens struktur

Kapitel ett består av en introduktion till uppsatsen och en genomgång av problembakgrunden. Därefter presenteras uppsatsen syfte, aktuella forskningsfrågor och gjorda avgränsningar. I kapitel två redogörs de valda teorierna utifrån en genomgång av för uppsatsen betydelsefulla teorier. Kapitel tre beskriver den metod som har tillämpats och uppsatsens vetenskapliga angreppssätt beskrivs. Även en motivering av vald forskningsmetod görs. I kapitel fyra görs en beskrivning av de deltagande intervjuföretagen och en redogörelse av uppsatsens insamlade empiri. Kapitel fem består av en analysdel där uppsatsens empiri diskuteras utifrån uppsatsens teorier. I kapitel sex analyseras det empiriska resultatet. Slutligen presenteras uppsatsens slutsatser i kapitel sju. För skapa en tydlig bild av uppsatsens struktur illustreras den i figur ett.

Figur 1. Uppsatsen struktur (egen bearbetning).

2 Teori

Följande kapitel innehåller en redogörelse över de vad som är känt inom de teoretiska områden som tillämpas i uppsatsen. Därefter görs en genomgång av de teorier som är grunden till den teoretiska syntesen. De valda teorierna är utgångspunkten i den intervjuguide som använts i intervjuerna. I kapitlet görs en genomgång av teorier om risk management och beslutsprocesser.

2.1 Litteraturgenomgång

2.1.1 Påverkande faktorer vid val av företagsform

Valet av företagsform är det mest grundläggande beslut som en företagare behöver ta (Ayers et.al 1996). Företagsformerna enskild näringsverksamhet och aktiebolag innebär olika förutsättningar utifrån personligt ansvar, skattekonsekvenser, administration och kapitalbehov (Broberg & Svensson, 2010). Enligt Feitshans (2004) bör företagare reflektera över hur mål och syfte med verksamheten påverkas av regelverkens givna förutsättningar. Företagarens personliga preferenser utifrån bland annat personligt ansvar, skattekonsekvenser, administration och kapitalbehov måste utvärderas utifrån de förutsättningar som företagsformernas regelverk ställer. Företagaren bör välja den enklaste företagsformen samtidigt som de personliga preferenserna tillgodoses.

Edmark & Gordon (2013) beskriver skatten som den mest påverkande faktorn vid valet av företagsform. Även Goolsbee (2004) anger att risken för höga marginalsatser påverkar i vilken företagsform företagaren väljer att driva sin verksamhet. För företag med god lönsamhet och där risken för statlig inkomstskatt är överhängande är det fördelaktigt att bedriva sin verksamhet som aktiebolag (Edmark & Gordon, 2013).

Valet av företagsform påverkar företagarens personliga ansvar för verksamheten. Företagarens personliga skyldigheter kan begränsas med valet av företagsform som verksamheten drivs inom (Ang et al., 1995). I vilken utsträckning det personliga ansvaret begränsas beror till stor del av hur företagets verksamhet finansierats. I mindre aktiebolag kräver finansärer ofta att företagaren själv agerar borgenär. Detta leder till att det personliga ansvaret i mindre aktiebolag är större i praktiken än enligt lagstiftningen (Ang et al., 1995). Easterbrook & Fischel (1985) menar att företagare, oavsett företagsform, alltid i viss utsträckning har ett personligt ansvar för verksamheten. Det personliga ansvaret i aktiebolaget uppgår minst till det kapital som företagaren själv har investerat då det kan förloras.

De administrativa skillnaderna och möjligheterna till pensionsparande påverkade av företagsform är inget som behandlats i tidigare vetenskaplig litteratur. Skillnaderna mellan företagsformerna har identifierats genom att granska den svenska lagstiftningen inom området. Aktiebolagslagen, bokföringslagen, handelsregisterlagen och inkomstskattelagen är de lagrum som anses betydelsefulla för uppsatsen ämne. Utifrån rådande svensk lagstiftning har betydande skillnader inom administration och pensionsparande lokaliserats. Dessa anses därmed vara betydelsefulla att beakta vid valet av företagsform.

2.1.2 Risk management

Genom risk management kan företagare och organisationer skydda verksamheten och sig själv från betydande förluster och skador (Best, 1998). Det innebär att de identifierade riskerna hanteras för att säkerställa att konsekvenserna av dessa inte överstiger de konsekvenser företagaren är beredd att acceptera (Culp, 2002). Hur företagare använder sig av risk management vid val av företagsform är inget som tidigare vetenskaplig litteratur studerat. Däremot har en betydande mängd studier gjorts av hur företagare hanterar risker i sitt företagande. Miller et al. (2004) menar att strategiska risker till exempel förändringar i lagar eller skatteregler påverkar företagaren i stor utsträckning. Miller et al. (2004) anser vidare att de strategiska riskerna är svåra att hantera då företagaren inte kan påverka orsakerna till dessa i någon större utsträckning.

2.1.3 Beslutsprocessen

Det finns olika teorier om hur individer fattar beslut. Hur företagares beslutsprocess ser ut har studerats tidigare, däremot har inga tidigare studier fokuserat på företagarens beslutsprocess vid valet av företagsform. Ett beslut grundas i att beslutsfattaren upptäckt ett problem som måste hanteras. För att kunna ta ett beslut bör beslutsfattaren vara medveten om vilka mål som beslutet ska uppnå (Edlund et al., 1999). Det finns olika syn på hur företagare fattar beslut i form av normativa och deskriptiva beslutsmodeller.

Öhlmér et al. (1998) har utformat en modell av hur lantbrukarnas beslutsprocess ser ut. Öhlmérs (1998) beslutsmodell beskriver beslutsprocessen för lantbruksföretag som deskriptiv då beslut kan fattas utan tillgång till fullständig information eller fullständig målbild. Enligt Öhlmér tenderar lantbrukare att ständigt förändra sina uppfattningar om olika handlingsalternativ, möjliga åtgärder eller förväntningar. Att lantbrukarna inte är helt rationella i sitt beslutsfattande eller ständigt kräver fullständig information gör att deras beslutsfattande kan ses som deskriptivt. De vetenskapliga källorna och skrifterna om beslutsprocesser är omfattande men Öhlmérs beslutsmodell anses mest relevant för arbetet då den är speciellt utformad för beslutsfattande i lantbruksföretag.

2.2 Beslutsteori

Ett beslut definieras som en process där beslutsfattare väljer mellan två eller flera handlingsalternativ som genererar olika utfall och konsekvenser (Brunsson, 1998). Beslutet är en del av en pågående process där olika handlingsalternativ utvärderas för att välja det som i största utsträckning förväntas motsvara beslutsfattarens mål (Harrison & Pelletier, 2000). Vilket val som görs påverkas av hur beslutsfattaren uppfattar de olika handlingsalternativen och omgivande faktorer påverkan (Edlund et al., 1999).

2.2.1 Normativ beslutsteori

Den normativa beslutsmodellen grundas på en idealföreställning om hur beslut ska fattas. Beslutsfattaren antas vara rationell och ha tillgång till fullständig information om de olika handlingsalternativen, samt deras konsekvenser (Edlund et al., 1999). Edlund et al. (1999) ser

den normativa beslutsmodellen som teoretisk då den bygger på teoretiska antaganden och därmed ger en missvisande bild av hur beslut fattas i verkligheten.

Den rationella beslutsprocessen innebär att mål, medel, värderingar och bakomliggande fakta kan särskiljas från varandra. Den information som tillhandahålls behandlas logiskt med hjälp av givna beslutsregler (Edlund et al., 1999; Öhlmér et al., 1998). I den rationella beslutsprocessen är beslutsfattaren väl medveten om sina personliga preferenser och kan värdera olika alternativ mot varandra. Det slutgiltiga valet grundas i de personliga preferenserna och är det alternativ där preferenserna stämmer bäst överens med konsekvenserna (Brunsson, 1998).

2.2.2 Deskriptiv beslutsteori

Den deskriptiva beslutsmodellen grundas i hur det faktiska beslutet fattas (Edlund et al., 1999). Det deskriptiva beslutet utgår ifrån att beslutsfattaren till viss del är irrationell och saknar tillgång till fullständig information (Simon, 1957; Öhlmér et al. 1998). Istället för att beslutsfattaren försöker fatta ett beslut som uppvisar högst måluppfyllelse, där preferenser och konsekvenser matchar varandra perfekt, antas en mer realistisk inställning till beslutet där acceptabla nivåer av måluppfyllelse anses vara tillräckligt. Denna beslutsstrategi benämns ofta som satisfiering (Edlund et al., 1999; Simon, 1986). En annan förklaring till att beslut som inte är rationella eller optimala accepteras är beslutsfattarens övertro på sin egen förmåga att värdera personliga preferenser och konsekvenser. Beslut grundas ofta i hur beslutsfattaren agerat i tidigare beslutssituationer, vilket leder till osäkerhet och inte helt optimala beslut (Hamberg, 2001).

Den irrationella beslutsprocessen innebär att det råder oklarheter kring beslutsfattarens preferenser, mål och vision (Edlund et al., 1999). Då individens personliga preferenser inte är helt kända är det svårt att avgöra vilka handlingsalternativ och konsekvenser som ska utvärderas (Brunsson, 1998). Simon (1955) anser att synen på beslutsfattande som en rationell process bör revideras. Individen har svårt att uppmärksamma och utvärdera samtliga handlingsalternativ och därmed beaktas endast en begränsad uppsättning av handlingsalternativ. Den deskriptiva beslutsprocessen är enligt Öhlmér et al. (1998) en mer korrekt beskrivning av hur lantbruksföretagare fattar beslut.

2.2.3 Allmänna beslutsprocessen

Enligt Harrisson & Pelletier (2000) består beslutsprocessen av sex delar. Först bestämmer beslutsfattaren vilka mål organisationen har. Utifrån de uppställda målen söker beslutsfattaren information som kan användas som beslutsunderlag. Den insamlade informationen utvärderas genom jämförelse av möjliga utfall av olika handlingsalternativ. Beslutsfattaren väljer de handlingsalternativ som enligt utvärderingen bäst motsvarar de uppställda målen. Efter att ett av alternativen har valts ska detta implementeras och operationaliseras i verksamheten. Slutligen görs en uppföljning för att kontrollera hur väl utfallet av det implementerade beslutet motsvarar företagets mål. (Harrisson & Pelletier, 2000). Öhlmér et al. (1998) anser att den allmänna beslutsprocessen består av olika delar men till skillnad från Harrisson & Pelletier (2000) menar Öhlmér et al. (1998) att den allmänna beslutsprocessen består av åtta moment, vilka beskrivs nedan.

(1)*Värderingar och mål*: Värderingar och mål kan både påverka och påverkas av beslutsfattande. Beslutsfattarens framtida värderingar kan påverkas av de beslut denne fattar idag. Värderingar syftar till fördelar och nackdelar med möjliga utfall, nuvarande situation och liknande. Mål är vad företagsledaren strävar mot i sitt försök att uppnå sina värderingar och påverkas av tidigare utfall och erfarenheter. Att utveckla ett mål grundas i personliga preferenser som är påverkade av företagets situation och mer personliga aspekter.

(2)*Problemutpöckt*: Beslutsfattaren utvärderar intern och extern information för att bli medveten om problem och möjligheter. Det är en nödvändig del för att en person ska känna motivation att delta i beslutsprocessen.

(3)*Problemdefinition*: Efter att ett problem har identifierats ska detta specificeras och möjliga handlingsalternativ för att lösa problemet identifieras. Information om handlingsalternativens utfall inhämtas från beslutsfattarens erfarenheter, eventuellt kompletteras detta med information från andra källor utanför den egna verksamheten.

(4)*Observation*: Observationsfasen innebär att all tillgänglig information insamlas och bearbetas. Den information som är av betydelse är problempåverkande faktorer, möjliga handlingsalternativ och konsekvenser av handlingsalternativen. Informationen som observeras kan leda till att nya aspekter upptäcks. Nya aspekter kan innebära att företagaren är tvungen att analysera sitt problem på nytt och omarbete processen. Ny information behöver dock inte vara av omfattande karaktär utan processen kan fortskrida precis som tidigare.

(5)*Analys*: Analysmomentet innebär att planera sina handlingar, bedöma konsekvenserna av dessa och utvärdera möjliga utfall. Utifrån utvärderingen fattar företagaren ett beslut om vilket eller vilka alternativ som ska genomföras. Analysen värderar och rankar de möjliga utfallen separat utifrån beslutsfattarens preferenser. De alternativ som bäst motsvarar preferenserna är det som väljs. Enligt teorin är det i analysmomentet som beslutet fattas.

(6)*Utveckling av avsikt*: Momentet innebär att företagaren tar ett beslut om vilket handlingsalternativ som ska implementeras. Beslutsfattaren har en uppfattning om vilket handlingsalternativ som bäst motsvarar dennes preferenser. Att ta ett beslut om vilka alternativ som ska implementeras innebär nödvändigtvis inte att det valda alternativet slutligen implementeras. Om det valda beslutet bör implementeras eller inte beror på sociala och personliga normer samt situationen i övrigt.

(7)*Implementering*: Implementering innebär att erhålla de nödvändiga resurserna, gå från planering till handling, kontrollera utfallet och utvärdera. Utvärdering sker genom att jämföra resultatet med vad företagaren planerade att uppnå.

(8)*Ansvarstagande*: Ansvarstagande handlar om att acceptera tidigare implementerade beslut och få en förståelse om vem som är ansvarig för de tagna besluten.

Både Harrison & Pelletier (2000) och Öhlmér et al. (1998) beskriver den allmänna beslutsprocessen som en dynamisk process som innehåller flera av tidigare beskrivna moment. Beslutsprocessen är inte en linjär process utan de olika stegen interagerar med varandra och uppkomna händelser kan resultera i feedback till beslutsprocessens tidigare steg. Den nytillkomna informationen kan förflytta processen bakåt och göra att andra handlingsalternativ blir det mest tillfredställande beslutet.

2.2.4 Beslutsprocessen i lantbruksföretag

Öhlmér et al. (1998) har utifrån en studie av svenska lantbruksföretag kommit fram till att lantbrukares beslutsprocess skiljer sig från den allmänna beslutsprocessen. Lantbrukares beslutsprocess behandlar alla de faser som nämnts i den allmänna beslutsprocessen, men förhållandet mellan beslutsprocessens moment skiljer sig åt. Som utgångspunkt utgår lantbrukares beslutsprocess från *problemupptäckt, problemdefinition, analys och val, samt implementering*. Under samtliga faser pågår subprocesser, *söka och uppmärksamma, planera, utvärdering och val, samt ansvarstagande*, se tabell 1. Subprocesserna pågår under samtliga faser och är något som påverkar lantbrukarens beslutsprocess från problemupptäckt till implementering av beslutet. Till skillnad från den allmänna beslutsprocessen pågår subprocesserna löpande under beslutsfattandets alla faser. I den allmänna beslutsprocessen är beslutets olika faser tydligare uppdelade från varandra.

Tabell 1. Lantbrukarens beslutsprocess

Faser	Subprocesser			
	Söka & uppmärksamma	Planera	Utvärdering & val	Ta ansvar
Problemupptäckt	Informationssökande & uppmärksammande	_____	Konsekvensutvärdering, problem?	Undersök alternativen
Problem definiering	Informationssökande, hitta alternativ	_____	Konsekvensutvärdering, Välj alternativ som ska studeras	Undersök alternativen
Analys & val	Informationssökande	Planering	Konsekvensutvärdering, Val av alternativ	Undersök alternativen
Implementering	Informationssökande, ledtrådar till resultatet	_____	Konsekvensutvärdering, Val av korrigerande handling(ar)	Ta ansvar för slutgiltigt utfall. Vidarebefordra information

Egen bearbetning utifrån Öhlmér et al. (1998).

(1) *Problemupptäckt*: Företagaren identifierar och uppmärksammar tillgänglig information. Utvärderar möjliga utfall, dess konsekvenser och försöker utifrån detta lokalisera möjliga problem. Identifierade problem och dess konsekvenser utvärderas.

(2) *Problemdefinition*: När problemet identifierats ska det definieras. Företagaren söker efter ytterligare information om vilka handlingsalternativ som är möjliga. Konsekvenserna av de identifierade handlingsalternativen studeras närmare och utvärderas. Därefter väljs ett antal handlingsalternativ ut som är värda att studera närmare.

(3) *Analys och val*: Företagaren fortsätter att söka efter information och analysera vilka val som kan vara möjliga att genomföra. Efter att ha analyserat de utvalda handlingsalternativen väljer företagaren de alternativ vars förmodade konsekvenser bäst motsvarar det önskade utfallet.

(4) *Implementering*: Beslutsfattaren följer upp sitt beslut genom att söka information om de valda handlingsalternativens utfall och konsekvenser. Konsekvenserna av handlingsalternativen utvärderas ytterligare och korrigerande åtgärder vidtas. Företagaren måste därefter ta ansvar för det slutgiltiga utfallet.

De fyra subprocesserna består i att söka och uppmärksamma, planera, utvärdera och välja, samt ta ansvar för resultatet av det tagna beslutet. Subprocesserna är inget som kan identifieras som enskilda faser i beslutsprocessen utan är en ständigt pågående utvärdering av möjliga problem och handlingsalternativ. De fyra subprocesserna pågår under hela beslutsprocessen och påverkar beslutsprocessens alla fyra faser.

2.3 Begreppet risk

Risk beskrivs som en källa till slumpmässiga händelser som kan leda till negativa effekter för individer eller organisationer (Culp, 2002). Enligt Vaughan (1997) är risk en ogynnsam avvikelse från förhoppningar om ett önskat utfall. Risk kan ses som ett tillstånd där konsekvenserna av en handling, samt att sannolikheten för de olika utfallen är kända. Ekonomiska risker beskriver Miller et al. (2004) som sannolikheten för en potentiell ekonomisk förlust för en individ eller organisation. Enligt Baird och Thomas (1985) är den som ska hantera risk sällan eller aldrig medveten om alla möjliga handlingsalternativ eller utfall. Det finns olika syn på vad riskbegreppet egentligen innebär. Den naturvetenskapliga synen på risk är strikt matematisk och antar att risker är helt frikopplade från påverkan av beslutsfattarens känslor (Hamilton, 1996). Det socialkonstruktivistiska synsättet betraktar risker som subjektiva. Människors uppfattning av risker skiljer sig åt beroende på påverkan av faktorer i omvärlden (Davidsson et al., 2003).

2.3.1 Olika typer av risker inom lantbruket – Operationella och strategiska

Enligt Miller et al. (2004) utsätts företagare för två huvudtyper av risker i form av operationella och strategiska. Den operationella risken delas upp i affärsrisker och finansiella risker. Finansiell risk fokuserar på hur företaget valt att finansiera sin verksamhet och hur förändrade finansieringsvillkor påverkar lönsamheten (Miller et al., 2004; Huirne et al., 2000). Faktorer som påverkar den finansiella risken är belåningsgrad och räntevillkor. Affärsrisken fokuserar på den naturliga osäkerheten i den finansiella prestationen för företaget, oberoende av dess finansiering (Miller et al., 2004; Huirne et al., 2000). Affärsrisken består av produktionsrisker i form av väder, smittor och sjukdomar, men även prisrisker i form av prisvariationer på insatsvaror och produkter till försäljning. Myndighetsbeslut, dödsfall, långvarig sjukdom och andra personliga förändringar är också att betrakta som affärsrisker (Huirne et al., 2000). Samtliga affärsrisker kan leda till produktionsbortfall eller ökade kostnader med sämre lönsamhet som följd.

Strategiska risker är beroende av företagets mål, visioner och affärsklimat. De strategiska riskerna är inget som företaget eller företagaren direkt kan bestämma över. När företaget

hanterar de strategiska riskerna kan det inte påverka rådande regelverk, utan riskhantering måste istället ske genom anpassning till rådande regler (Boehlje, 1999). De faktorer som främst påverkar den strategiska risk som företaget utsätts för är strategiska beslut, makroekonomiska faktorer och marknadens naturliga osäkerhet.

2.3.2 Syftet med risk management

Syftet med riskhantering är att förbättra verksamhetens styrkor och försöka undvika att verksamheten blir lidande av stora förluster. Målet är att försöka skydda verksamhetens resurser från skador (Best, 1998). Genom riskhantering kan kostnaderna för att uppnå verksamhetens mål reduceras. Riskhantering är en del av alla långsiktiga och strategiska beslut (Baird & Thomas, 1985). En process där möjliga risker identifieras, samt att riskens frekvens och konsekvens uppskattas. Företagare eller organisationer försöker säkerställa att de risker som de utsätts för motsvarar de risker som de anser sig vara villiga att ta (Culp, 2002)

Enligt Boehlje (1999) är det svårare för företagaren att hantera de strategiska riskerna än de operationella riskerna. Strategiska risker är mångdimensionella och är därför svåra att hantera enligt samma principer som de operationella riskerna. För att hantera strategiska risker måste kreativa strategier utvecklas, då det kan vara svårt att se kopplingen mellan strategiska risker och eventuella strategier för att säkra sig mot dessa.

Miller et al. (2004) uppger att företagare kan hantera risker genom fyra olika strategier. De kan välja att undvika, reducera, acceptera eller förflytta risken. Att *undvika* risk handlar om att anpassa företagets verksamhet för att minimera sannolikheten för specifika risker. För att kunna undvika risker bör beslutet grundas på god tillgång till information för att företagarens ska kunna anpassa sitt agerande (Baird & Thomas, 1985; Miller et al., 2004). Att *reducera* risk innebär att fördela riskerna på flera olika inriktningar i verksamheten. Genom att diversifiera sig kan företagaren reducera de risker som förknippas med en specifik verksamhetsgren (Baird & Thomas; Miller et al., 2004). Att *förflytta* innebär att företagaren överlåter risken till en annan part. Operationella risker kan förflyttas genom prissäkring, försäkring eller lån (Baird & Thomas, 1985). Riskförflyttningen innebär ofta en kostnad, vilket bör vara tillräckligt låg för att motivera en riskförflyttning (Miller et al., 2004). Att *acceptera* en risk kan vara nödvändigt för att behålla kontrollen över företaget eller öka möjligheten till vinst. I vissa fall finns inget alternativ till att acceptera risken och valet kan således uppfattas som enkelt (Miller et al., 2004).

2.4 Teoretisk sammanfattning

2.4.1 Olika regelverk ger olika förutsättningar

Företagsformerna enskild näringsverksamhet och aktiebolag ger olika förutsättningar när det gäller drift av företaget. Regelverket skiljer sig gällande det personliga ansvaret, skattekonsekvenser, administration och kapitalbehov (Broberg & Svensson, 2010). Valet av företagsform påverkar företagarens anpassning till de olika regelverken. När företagaren jämför de olika företagsformerna enskild näringsverksamhet och aktiebolag sker en jämförelse mellan två olika handlingsalternativ. Beslutsfattaren kan grunda sitt beslut på fullständig information och rationalitet eller utifrån den för stunden tillgängliga informationen

och till viss grad irrationalitet (Edlund et al., 1999). Det val företagaren slutgiltigen gör kommer påverka den framtida driften av verksamheten.

2.4.2 Påverkande faktorer vid val av företagsstruktur

Utifrån de strategiska riskerna identifieras faktorer som är av betydelse vid val av företagsform. Feitshans (2004) identifierar faktorer som är värda att beakta i beslutsprocessen och kan påverka de risker företagaren exponeras för. De mest väsentliga faktorerna är skattekonsekvenser (Edmark & Gordon, 2013), administrationskrav, personligt ansvar (Ang et al., 1995) och andra för ägaren betydelsefulla aspekter. Ytterligare faktorer som kan vara värda att beakta utifrån förutsättningarna i den svenska lagstiftningen är företagsavveckling, överlåtelse och pensionsfrågor.

2.4.3 Beslutsprocessen

Då valet av företagsform i lantbruksföretag är det aktuella ämnet för uppsatsen anses Öhlmérs modell för beslutsfattande i lantbruksföretag vara mest relevant för att besvara arbetets syfte och frågeställning. I Öhlmérs et al. (1998) beslutsmodell är problemupptäckt, problemdefinition, analys och val, samt implementering de fyra faserna. Ansvarstagande är anledningen till att lantbruksföretagaren från början söker efter möjliga problem inom organisationen. Något som karakteriserar lantbruksföretagares beslutsprocess är att de tenderar att kontinuerligt uppdatera sin uppfattning gällande handlingsalternativ, möjliga åtgärder och förväntningar när ny information blir tillgänglig. De har också en kvalitativ syn vad gäller att forma förväntningar och uppskattade konsekvenser grundade i nuvarande situation. Många lantbrukare föredrar också deskriptivt beslutsfattande framför ett normativt beslutsfattande (Öhlmér et al., 1998).

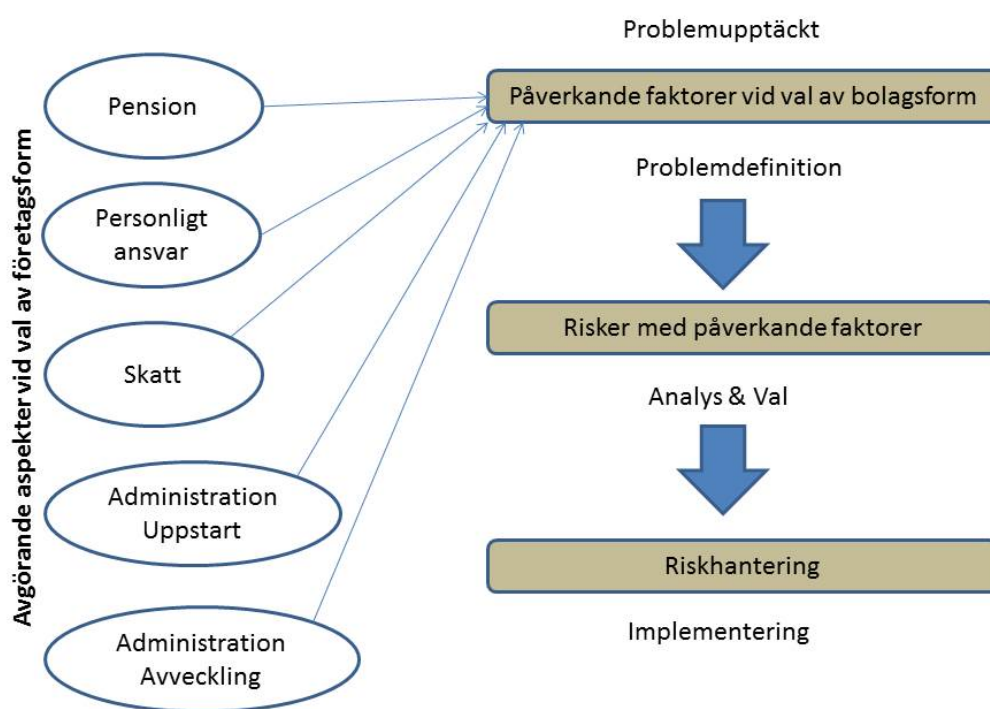
2.4.4 Företagsformen som risk management

Tidigare studier av risker i lantbruksföretag har haft ett tydligt fokus på operationell risk. I takt med lantbrukets industrialisering och strukturförändring blir det allt mer viktigt att även studera de strategiska riskerna. De strategiska riskerna fokuserar främst på företagets inriktning och möjligheter att anpassa sig till osäkerheter i affärsklimatet (Miller et al., 2004). Exempel på osäkerheter som kan vara av strategisk betydelse är politiska beslut, makroekonomiska faktorer samt sociala och på marknaden naturliga osäkerheter. Valet av företagsform är av stor vikt för företagets strategiska inriktning.

2.5 Teoretisk syntes

Valet av företagsform är av stor vikt för ett företags strategiska inriktning då valet av företagsform påverkar företagarens anpassning till rådande regelverk. Företagsformen speglar företagarens mål och visioner med verksamheten och bör anpassas efter hur företagaren resonerat kring skillnaderna mellan aktuella företagsformer. När företagaren jämför de olika företagsformerna jämförs de förväntade konsekvenserna av det gällande regelverket. Företagarens slutgiltiga val kommer utifrån denna anpassning påverka den framtida driften av verksamheten.

En analys av företagarens beslutsprocess och dennes resonemang om de faktorer som Feitshans (2004) anser betydelsefulla vid strukturering av företaget genomförs i empirin för att svara på den teoretiska ingången till problemet. Vidare ska också valet av företagsform kopplas samman med företagarens syn på risker, samt de riskhanteringsstrategier som Miller et al. (2004) förespråkar. Öholmér et al. (1998) menar att lantbruksföretagaren saknar tillgång till fullständig information om möjliga handlingsalternativ i beslutssituationen. Vidare diskuterar Baird & Thomas (1985) att det alltid finns en viss grad av risk i långsiktiga beslut som är av betydelse för organisationens överlevnad. Eftersom det är svårt att skapa en situation där beslutsfattaren har fullständig information. Avsaknaden av fullständig information innebär ett riskmoment ur strategisk synvinkel. Företagarens beslut gällande företagsform är inte normativ och det krävs anpassning till regelverken, samt noggrann utvärdering för att uppnå ett tillfredställande beslut.

Figur 2. Illustration av teoretisk syntes. Relationen mellan företagsform, riskhantering och beslutsprocessen. Egen bearbetning (2015).

3 Metod

I följande kapitel görs en redogörelse över den metod som valts för uppsatsen. Metoden som används ska beskriva hur teoretiskt och empiriskt material har samlats in. Urvalskriterierna för fallföretagen presenteras och vidare diskuteras uppsatsens vetenskapliga trovärdighet och etik.

3.1 Litteraturgenomgång

Som grund till teorikapitlet görs en litteraturgenomgång av de valda teorierna risk management, beslutprocesser och skillnader mellan enskild näringsverksamhet och aktiebolag. Starrin och Renck (1996) rekommenderar att en litteraturgenomgång genomförs för att skapa en förståelse för vad som redan är känt inom forskningsområdet. I uppsatsen tillämpas en systematisk litteraturgenomgång med målet att skapa en replikerbar, vetenskaplig och transparent process som syftar till att minimera skevheter. En utförlig litteratursökning med avseende på publicerat och opublicerat material ska presentera en uttömmande beskrivning av befintlig kunskap inom området utan att skevheter orsakas av författarna (Bryman & Bell, 2013). De litterära källorna är vetenskapliga artiklar, lagtexter, ämneslitteratur, avhandlingar, rapporter och examensarbeten. Huvudfokus i litteraturstudien har varit riskfaktorer, risk management, beslutsprocesser och företagsformernas skillnader. För att påvisa de juridiska skillnaderna mellan de olika företagsformerna har lagtexter även tillämpats.

3.2 Teoretisk angreppssätt och forskningsmetod

Det finns i huvudsak två teoretiska angreppssätt som kan tillämpas i forskningsprocessen. Den kan antingen vara deduktiv eller induktiv (Bryman & Bell, 2013). Den deduktiva forskningsprocessen är förknippad med kvantitativ forskning och utgår från redan existerande teorier i ett försök generera nya teorier. Forskaren härleder, utifrån vad som redan är känt inom forskningsområdet, en eller flertal hypoteser som därefter utsätts för empirisk prövning (Bryman & Bell, 2013). Kvantitativ forskningsmetod fokuserar på numerisk data och försöker genom kvantifiering att analysera denna (Bryman & Bell, 2013).

Den induktiva forskningsprocessen är förknippad med kvalitativ forskning. Relationen mellan teori och forskning skiljer sig från den deduktiva forskningsprocessen. Forskaren observerar fenomen i verkligheten som studeras närmare och försöker därefter dra mer generella slutsatser. Teoribildningen i den induktiva forskningsprocessen genereras på grundval av empirisk data som insamlats. Teorin är ett resultat av en forskningsinsats och resultaten jämförs med existerande teoriförråd och forskningsresultat inom studieområdet (Bryman & Bell, 2013). Kvalitativ forskningsmetod fokuserar på ord och försöker beskriva den sociala verkligheten där forskningen bedrivs. Det finns en medvetenhet i forskningen om att den sociala verkligheten som studeras är föränderlig (Bryman & Bell, 2013)

Syftet med uppsatsen är att undersöka vilka faktorer som lantbruksföretagare i Uppsala län har beaktat vid valet av företagsform. Studien har en kvalitativ forskningsansats och induktiv forskningsprocess där tolkning av insamlad empirisk data ges stort utrymme. En kvalitativ ansats har tillämpats för att skapa en djupare förståelse av vilka riskfaktorer de utvalda lantbruksföretagarna beaktat vid valet av företagsform, samt för att beskriva hur

lantbruksföretagarna gått tillväga i beslutsprocessen. Då uppsatsen avser att analysera hur lantbrukarna uppfattar sin situation är den kvalitativa forskningsansatsen att föredra då det ger ett större utrymme för tolkning av åsikter och uppfattningar inom forskningsämnet (Bryman & Bell, 2013). En kvantitativ forskningsansats fokuserar på numeriska data som kan kvantifieras och ger därmed inte samma utrymme för tolkning av respondenternas åsikter och värderingar (Bryman & Bell, 2013). Då studien fokuserar på ett fåtal intervjuföretag och vill beskriva deras uppfattning om uppsatsens frågeställning anses därmed den kvalitativa metoden vara mest tillämpbar.

3.3 Fallstudier

Uppsatsen empiriska material har samlats in genom en flerfallstudie av fyra lantbruksföretagare. Två av dessa bedriver sin verksamhet som enskild näringsverksamhet. Två har den aktiva driften i ett aktiebolag och förvaltningen av den ägda fastigheten i en enskild näringsverksamhet. Fallstudier innebär en noggrann studie av ett begränsat antal utvalda studieobjekt och syftar till att skapa en djupare kunskap om de specifika studieobjekten (Hays, 2004). Uppsatsen syftar till att bidra till en djupare förståelse för hur de utvalda fallföretagen resonerat kring riskhantering i beslutsprocessen vid val av företagsform. Intervjuer har använts som datainsamlingsmetod då det rekommenderas för att generera rika och fylliga beskrivningar (Hays, 2004). Yin (2013) anser att intervjufrågorna bör utformas utifrån en litteraturstudie för att kunna lokalisera intressanta områden. Ett fåtal teman som är intressanta för det specifika fallet identifieras och kompletteras med frågor som forskarna själv utvecklat utifrån litteraturstudien. Den semistrukturerade intervjuguide som använts är baserad på information från den genomförda litteraturgenomgången.

3.4 Empirisk datainsamling

Empirisk data samlas in via semistrukturerade intervjuer i respondenternas hemmiljö. En färdig intervjuguide utformad utifrån de existerande teorierna inom risk management, beslutsprocesser, betydelsefulla faktorer samt det gällande regelverket för olika företagsformer har tillämpats, se även bilaga 1. Den semistrukturerade intervjuguiden har kompletterats med följdfrågor och utrymme för vidare diskussion har givits beroende på respondentens svar (Bryman & Bell, 2013). Vid en flerfallsstudie krävs ett visst mått av struktur för att kunna jämföra fallen med varandra (Bryman & Bell, 2013). För att få tillräckligt med information på området är intervjuer ett bra komplement till de litterära källorna (Lantz, 1993). Den semistrukturerade intervjuformen ger fylliga och detaljerade svar och fokuserar på vad respondenten anser är viktigt inom området och inte på vad forskarna anser vara väsentligt (Bryman & Bell, 2013).

3.5 Trovärdighet & Äkthet

Inom kvantitativ forskning tillämpas begreppen validitet och reliabilitet för att förklara hur uppsatsens syfte relaterar till studiens slutsatser, samt hur sannolikt ett liknande utfall genereras vid en likartad studie (Bryman & Bell, 2013). Det råder en diskussion om hur relevanta begrepp som validitet och reliabilitet är vid en kvalitativ studie. Då kvalitativ forskning fokuserar på att tolka istället för att mäta empiriska data anses dessa begrepp inte

vara aktuella. Inom den kvalitativa forskningen kan verkligheten tolkas och uppfattas olika beroende på vem som gör tolkningen. Då validitet och reliabilitet förutsätter att verkligheten uppfattas lika oberoende av tolkning är dessa begrepp inte tillämpbara inom kvalitativ forskning (Bryman & Bell, 2013). Den kvalitativa forskningen tillämpar istället begreppen trovärdighet och äkthet som ett kriterium för kvalitén på studien. Då studien fokuserar på en kvalitativ forskningsmetod och analys av de valda fallföretagen är begreppen trovärdighet och äkthet tillämpliga i uppsatsen. Trovärdighet innebär att forskningen innefattar ett visst mått av tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering (Bryman & Bell, 2013)

3.5.1 Tillförlitlighet

I en studie skapas tillförlitlighet i resultatet genom att säkerställa att forskningen utförts enligt rådande regler. Resultaten ska rapporteras till den sociala verkligheten som studerats så att intervjuobjekten kan bekräfta att forskarens bild av verkligheten är korrekt (Bryman & Bell, 2013). Robson (2002) anser att samtliga intervjuer bör spelas in för att ge forskarna tillgång till en bestående version av intervjuerna som kan användas vid analys av det empiriska materialet. En skriftlig version av inspelningen bör framställas och återsändas till intervjupersonerna för genomläsning (Bryman & Bell, 2013). För att öka tillförlitligheten i studien har samtliga intervjuer spelats in och transkriberats. Därefter har en respondentvalidering genomförts där en skriftlig transkribering av intervjuerna återsänts till deltagarna via e-post. Respondentvalideringen har givit deltagarna möjlighet att bekräfta att forskarnas uppfattning stämmer överens med respondenternas, alternativt korrigera eventuella felaktigheter där forskarnas syn på verkligheten inte stämmer överens med respondenternas. Respondentvalideringen har tillämpats för att bekräfta att den beskrivning som görs i uppsatsen är riktig och för att undvika eventuella felaktigheter (Bryman & Bell, 2013).

3.5.2 Överförbarhet & Pålitlighet

Kvalitativa resultat är kontextuellt unika för den sociala verklighet som studerats (Bryman & Bell, 2013). Kvalitativ forskning fokuserar på att skapa ett djup i studien genom ökad förståelse. Det handlar om att ge personer tillräckligt med information för att de själva ska kunna avgöra om resultatet är möjligt att applicera i en annan social verklighet. Studien ger genom tydliga beskrivningar och redogörelser av de empiriska analysobjekten läsaren en möjlighet att själv avgöra om studiens resultat är överförbara till en annan bransch än lantbruket, samt andra företag inom samma bransch. Forskare ska anta ett granskande synsätt och utifrån detta skapa en fullständig och tillgänglig beskrivning av forskningsprocessens alla faser. Att fullständigt redogöra för hur samtliga processer utförts är ett försök att öka pålitligheten i studien (Bryman & Bell, 2013).

3.5.3 Konfirmering

Kvalitativ forskning är mycket svår att göra helt objektiv. Därför är det viktigt att säkerställa att resultatet arbetats fram i god tro. Det innebär att inga personliga värderingar eller teoretiska inriktningsval har påverkat metod, analys och därigenom resultaten i studien (Bryman & Bell, 2013). För att konfirmera studien har uppsatsen granskats av studentkollegor och uppsatsens handledare.

3.5.4 Äkthet

Utöver trovärdighet ska uppsatsen visa äkthet. Äkthet innefattar fem begrepp. Dessa är rättvis bild, ontologisk autenticitet, pedagogisk autenticitet, katalytisk autenticitet och taktisk autenticitet. En *rättvis bild* innebär en korrekt förmedling av intervjupersonernas åsikter och uppfattningar. Det ska finnas en *ontologisk autenticitet* som innebär att deltagande personer får en ökad förståelse för den sociala verklighet de agerar inom. Genom den *pedagogiska autenticiteten* ska intervjupersonerna få en bättre förståelse för hur andra personer upplever den sociala verkligheten. *Katalytisk autenticitet* visar hur forskningen har bidragit till att visa hur de medverkande har möjlighet att förändra sin nuvarande situation. När undersökningen ger deltagarna möjlighet att vidta åtgärder benämns det som *taktisk autenticitet* (Bryman & Bell, 2013). Genom transkribering och respondentvalidering av intervjuerna legitimerar respondenterna att uppsatsen ger en rättvisande bild av deras åsikter inom problemområdet.

3.6 Forskningsetik

Den etiska aspekten inom forskning berör hur de studerade individerna ska behandlas samt hur forskarna ska interagera med de intervjuade personerna under forskningsprocessen. De etiska reglerna anges vara frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet för de personer som deltar i studien. Forskning som bedrivs i Sverige ska beakta informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet, nyttjandekravet och kravet om att inte ge falska förespeglningar (Bryman & Bell, 2013). Informationskravet tillgodoses genom en tydlig genomgång av syftet med uppsatsen, samt att intervjupersonerna är väl införstådda med detta. Deltagarna har vidare informerats om att deras deltagande är frivilligt och att de när helst de önskar äger rätt att avbryta sin medverkan i studien, för att tillmötesgå samtyckeskravet. Vidare har respondenterna anonymiserats, personuppgifterna har behandlats med stor försiktighet så obehöriga inte har kunnat få tillgång till dessa. Det har gjorts för att tillmötesgå kravet om konfidentialitet och anonymitet. Intervjupersonerna är väl införstådda med att deras svar endast kommer att användas i uppsatsen och att annan användning enbart sker med respondenternas medgivande.

3.7 Val av intervjuföretag

För att svara på teorierna i arbetet krävs insamling av empiriskt material. De valda intervjuföretagen ska svara mot de avgränsningar som gjorts i uppsatsen. De ska vara företag med växtodling som huvudfokus belägna i Uppsala län. När tid och ekonomiska resurser är begränsade anses bekvämlighetsurval och tillfällighetsurval vara lämpliga urvalsmetoder. Den empiriska datan riskerar dock att få en lägre kvalitet och representativitet (Marshall, 1996). Anledningen till att bekvämlighetsurval tillämpats beror på att kvalitativ forskning fokuserar på att skapa en djupare förståelse för det specifika fallet. Representativitet anses därmed inte vara lika betydande som inom kvantitativ forskning (Bryman & Bell, 2013). Företagen har valts ut genom en sökning i företagsregister på SNI-koden för växtodling. Urvalet begränsades genom att omfatta endast enskild näringsverksamhet och aktiebolag. Vidare begränsades urvalet till att enbart omfatta företag med en årlig omsättning över 1,5 miljoner kronor då företag med mindre omsättning inte anses vara heltidsjordbruk. Slutligen valdes ett antal företag som författarna ansåg vara representativa för lantbruksföretag i området och överensstämde med gjorda avgränsningar. Dessa kontaktades via telefon och de två första av varje företagsform som accepterade att delta valdes ut som intervjuföretag.

3.8 Metodkritik

Kvalitativ forskning beskrivs ofta som impressionistisk och subjektiv. Kvalitativa forskningsresultat riskerar att formas utifrån vad forskaren anser vara viktigt och betydelsefullt (Bryman & Bell, 2013). Den breda infallsvinkeln och det faktum att frågeställningarna preciseras i ett senare skede av forskningsprocessen kan göra det svårt att motivera valda forskningsteman (Bryman & Bell, 2013). Då forskningen är något ostrukturerad och beroende av forskarens egen uppfinningsrikedom är den också svår att replikera vid ett senare tillfälle. Vad forskaren väljer att observera eller registrera i insamlade data är beroende av vad forskaren finner intressant (Bryman & Bell, 2013). Således kan resultatet i studien anses vara påverkat av författarnas personliga egenskaper och uppfattning av det valda forskningsämnet. Kvalitativ forskning är svår att generalisera utöver den situation som studerats (Bryman & Bell, 2013).

Studien är kopplad till den unika miljö och de intervjupersoner som valts ut för att genomföra studien. Resultaten är därmed svåra att applicera i andra situationer och miljöer. Kvalitativ forskning riskerar också att vara något otydlig gällande urval av intervjuobjekt och observationer (Bryman & Bell, 2013). De utvalda intervjupersonerna kan inte anses vara representativa för en större population om de inte är slumpmässigt utvalda (Bryman & Bell, 2013).

4 Empiri

I detta kapitel ges en beskrivning av de fallföretag som deltagit i studien. Insamlade data presenteras utifrån de i bakgrunden identifierade faktorer som anses betydande vid valet av företagsform. Den empiriska datan analyseras och diskuteras tillsammans med den grundläggande teorin i kommande kapitel.

4.1 Presentation av fallföretag

Samtliga fallföretag är belägna i Uppsala län och är specialiserade på växtodling. De fyra fallföretagen benämns i uppsatsen som företag A, B, C och D. Motiveringen är att intervjupersonerna begärt att få vara anonyma.

Fallföretag A är ett aktiebolag som bedriver växtodling omfattande 500 hektar åkermark. Dessutom utförs växtskyddsentreprenad och skogsentreprenad. Växtodlingen och entreprenadverksamheten bedrivs i aktiebolaget. Företagaren äger även en fastighet via en enskild näringsverksamhet. Företaget har inga anställda utom ägaren som sköter den löpande verksamheten med assistans av familjen. Ägaren har tidigare varit anställd inom byggsektorn under sju år. Han tog över driften av verksamheten år 2008 och äger idag 75 procent av aktierna, resterande del ägs av föräldrarna. Företaget har expanderat avsevärt de senaste åren, från 180 hektar 2008 till dagens 500 hektar. Expansionen har främst orsakats av tillkomna arrenden. Aktiebolaget startades som ett driftsbolag år 2000, tillsammans med en närbelägen verksamhet. Samarbetet är idag avslutat då samarbetspartnern inte längre är aktiv inom lantbruket. Ägaren till fallföretag A uppger att målet med verksamheten är att familjen ska kunna leva på verksamhetens avkastning. Samtidigt ska företagaren få tid över till att göra andra saker än att arbeta.

Fallföretag B är ett aktiebolag som bedriver växtodling omfattande 440 hektar åkermark. Bolaget har ett maskinsamarbete som omfattar ytterligare 260 hektar. Utöver växtodlingen arbetar ägaren vid Farmartjänst och utför snöröjning under vinterhalvåret. Företaget har inga anställda utan arbetet utförs av ägaren och dennes familj. Företagaren äger även en fastighet via en enskild firma men merparten av marken brukas via arrenden. Ägaren har tidigare under en längre period varit anställd parallellt med jordbruket. Han har bedrivit verksamhet i enskild näringsverksamhet från 1978. 2006 startade företagaren aktiebolaget. Ägaren till fallföretag B uppger att målet med verksamheten är att uppnå ekonomiskt bra resultat och tillse att han kan ha en trygg pension.

Fallföretag C är enskild näringsverksamhet och bedriver växtodling omfattande 220 hektar åkermark. Utöver växtodlingen utförs industri- och jordbruksentreprenad. Företaget har timanställda vid behov och inhyrda f-skattare för entreprenadverksamheten. Företagaren äger ungefär 120 hektar åker som förvaltas via den enskilda näringsverksamheten. Företagaren har bedrivit verksamhet sedan 1971 då han startade en enskild näringsverksamhet med 30 hektar arrenderad åkermark. Ägaren till fallföretag C uppger att målet med verksamheten är att vara produktiv i den operationella verksamheten. Företagaren vill också skapa en kapitalbas inför framtiden då generationsskifte är ett mål. Han uppger dock att målen är mer odefinierbara idag än då han startade verksamheten. Vid start var målet att bygga upp verksamheten.

Fallföretag D utgörs av enskild näringsverksamhet och bedriver växtodling omfattande 285 hektar åkermark. 100 hektar ägs av företagaren via den enskilda näringsverksamheten, resterande areal arrenderas i närområdet. Företaget bedriver också en del jordbruksentreprenad. Företagaren har bedrivit eget lantbruk sedan 2007 då han började bruka 100 hektar ägd åkermark. Under 2014 expanderade verksamheten kraftigt med en arealökning om 185 hektar i form av arrendemark. Den kraftiga expansionen anser företagaren har varit ansträngande både ekonomiskt och arbetsmässigt. Företaget har timanställda under högsäsong men i övrigt är det endast ägaren som arbetar i driften. Utöver lantbruket arbetar ägaren deltid. Han anser att deltidsarbetet är ett bra komplement som ger en fast inkomst under större delen av året. Ägaren till fallföretag D uppger att målet med verksamheten är en långsiktig lönsamhet. Han vill också förvalta företagets markresurser på bästa möjliga vis. Det grundläggande målet är dock att det ska vara roligt att driva verksamheten.

4.2 Företagsstart

Samtliga intervjupersoner uppger att friheten och möjligheten att själv bestämma sin arbetssituation är drivkraften som gör att de vill vara företagare. Utöver friheten är det lantbrukaryrket och ett livslångt intresse hos samtliga respondenter som fått dem att vara aktiva företagare inom denna sektor. När de beskriver sig själva som företagare återkommer uttryck som ”ihärdig”, ”engagerad”, ”kunnig” och ”ett brinnande intresse för yrket”. Dessa uttryck upprepas genomgående under intervjuerna. Samtliga intervjupersoner har tidigare varit eller är för närvarande anställda i någon form. De har därigenom införskaffat sig kunskapen om hur det är att vara anställd.

Att starta ett företag ansåg samtliga respondenter var väldigt enkelt oavsett vilken företagsform de hade valt. De administrativa skillnaderna och startprocessens komplexitet anser de inte en avgörande faktor för valet av företagsform. Samtliga respondenter har erfarenhet av att driva enskild näringsverksamhet. De två respondenter som valt att flytta verksamheten till ett aktiebolag ansåg inte att den processen var så pass komplicerad att det påverkade deras val. De respondenter som fortfarande driver verksamheten som enskild näringsverksamhet anser inte att den administrativa processen vid bildande av aktiebolag är något som begränsar dem från att övergå till ett aktiebolag.

De respondenter som driver enbart enskild näringsverksamhet betraktar företagets storlek som för småskaligt för att övergå till aktiebolag. Däremot uppger de sig att med jämna mellanrum reflektera över hur verksamheten skulle påverkas om den drevs som aktiebolag. Samtliga respondenter ser vissa fördelar med att starta verksamheten som enskild näringsverksamhet. En av de aspekter som diskuteras är undantaget från kravet på kapitalinsats. Vidare diskuteras att kravet på aktiekapital egentligen inte är en begränsande faktor inom en kapitalintensiv bransch såsom lantbruk. Samtidigt diskuterar respondent B och C kapitalkravets betydelse. De menar att rådande regler riskerar att personer med för lite kapital startar svaga aktiebolag med risk för tvångslikvidation. Ur denna aspekt ser de den enskilda näringsverksamheten som en möjlighet att skapa en kapitalbas för framtida start av aktiebolag.

4.3 Personligt ansvar

Oberoende av vilken företagform lantbrukarna bedriver sin verksamhet i har de reflekterat över skillnaderna i personligt ansvar. De är medvetna om den juridiska skillnaden mellan aktiebolag och enskild näringsverksamhet. Samtliga är samtidigt överens om att företagaren och verksamheten är starkt kopplade till varandra oberoende av företagsformen. De anser att småföretagare alltid har det slutgiltiga ansvaret för verksamheten. De diskuterar att de rent teoretiskt kan reducera riskerna genom att bedriva verksamheten i aktiebolag. Skillnaderna i personligt ansvar är av större betydelse i teorin än i verkligheten. I små privata aktiebolag behöver aktiebolagens åtaganden ofta garanteras av privatpersonen. De anser att det är personen bakom verksamheten som är avgörande oavsett företagsform. Värt att notera är att ingen av företagarna i någon större utsträckning reflekterat över vad en eventuell konkurs skulle innebära för dem. De anser också att målet med val av företagsform inte är ett sätt att skydda sina privata tillgångar om företaget skulle hamna i ekonomiskt obestånd. Respondenterna som driver aktiebolag uppger att de inte reflekterar över en konkurssituation. De menar att målet med aktiebolag är andra saker än att undvika personligt ansvar vid en konkurssituation.

4.4 Skatter

Respondent A har ingen direkt uppfattning om skattereglernas betydelse för verksamheten. Han känner sig inte tillräckligt insatt och uppger att han låter den andra delägaren med administrativt ansvar sköta den frågan. De tar hjälp av företagets revisor för diskussion om skatteregler och deras effekter. Därmed utvärderas skattereglernas betydelse fortlöpande.

Respondent B anger att huvudorsaken till att aktiebolaget finns idag är skillnaderna i beskattning mellan de olika företagsformerna. Han upplever att skattesatsen blev allt för hög då hela verksamheten bedrevs som enskild näringsverksamhet. Efter diskussion med företagets revisor beslutade han sig för att flytta driften till ett aktiebolag då det gav honom bättre möjligheter att bygga upp en kapitalbas bestående av likvida medel. Han diskuterar vidare att i den enskilda näringsverksamheten skjuts skatten på framtiden, på grund av avsättningsmöjligheter, vilket han på lång sikt inte ansåg vara en hållbar lösning.

Respondent C uppger sig ha ett betydande räntefördelnings- och avskrivningsunderlag. Han anser därför att skatten inte motiverar en övergång till aktiebolag i dagsläget. Däremot diskuterar han att det är enklare att ackumulera kapital i form av likvida medel i ett aktiebolag. Vidare upplever respondenten att verksamheten idag, utan möjligheter till räntefördelning och avskrivningar, skulle tvinga fram ett byte till aktiebolag. Lönsamheten är så pass god att han upplever att han egentligen betalar mer skatt än vad som är motiverat.

Respondent D uppger att beskattningsreglerna är de mest väsentliga skillnaderna mellan de olika företagsformerna. Då företagaren idag bedriver verksamheten som enskild näringsverksamhet och dessutom har en inkomst utanför driften uppger han att risken för statlig inkomstskatt är överhängande och värd att reflektera över. Han anser att om statlig inkomstskatt skulle uppnås skulle han göra ett övervägande av konsekvenserna vid övergång till aktiebolag.

4.5 Pension

Överlag har företagarna, oavsett om de driver verksamheten som aktiebolag eller enskild näringsverksamhet, ett lågt förtroende för det allmänna pensionssystemet. Vidare har de inte reflekterat i någon större utsträckning över hur företagsformen påverkar deras pensionssparande. Samtliga har utvecklat en strategi för pensionssparande som är fördelaktig utifrån den situation de är i idag.

Respondenterna A, B och D anger uttryckligen att fastigheten är deras största pensionsförsäkring. Det allmänna pensionssparandet anses inte vara tillräckligt för att tillgodose deras krav på tryggad ålderdom. De respondenter som driver aktiebolag betonar vikten av att göra löneuttag ur företaget då det är grunden till den allmänna pensionen. I den enskilda näringsverksamheten anser respondenterna det vara viktigt att företaget genererar ett gott resultat då det är grunden för den allmänna pensionen. Trots det låga förtroende samtliga respondenter har för det allmänna pensionssystemet anser de att det är viktigt att ha en bra inkomst som är pensionsgrundande. Ingen av respondenterna anser att de olika förutsättningarna ur pensionssynpunkt påverkade dem när de skulle välja företagsform.

4.6 Avveckling eller överlåtelse

Respondent A och D är relativt unga och har nyligen startat sin verksamhet. De uppger att de inte reflekterat nämnvärt på hur en eventuell avveckling eller överlåtelse av företaget skulle ske. Däremot har båda respondenterna erfarenhet av att relativt nyligen övertagit en verksamhet. Respondent A driver idag verksamheten som ett aktiebolag där han är majoritetsägare genom förvärv av aktier. Han anser att aktiebolaget har fördelar vid en avveckling eller överlåtelse då det endast behöver göras en värdering av bolagets resurser. Han anser vidare att det i framtiden vid ett eventuellt avslut är enklare att skilja på tillgångar i den aktiva driften och privata tillgångar med ett personligt värde. Respondent D fick på grund av personliga omständigheter fatta ett snabbt beslut om övertagande. Det fanns ingen möjlighet att genomföra generationsväxlingen under en längre tidsperiod. Valet av enskild näringsverksamhet var det snabbaste och administrativt sett enklaste alternativet då tidsfaktorn var betydande.

Respondent B och C har varit verksamma längre och står inför en överlåtelse eller avveckling inom en överskådlig framtid. Respondent B bedriver verksamheten som aktiebolag. Han upplever fördelar med aktiebolaget vid ett avslut. Företaget blir enkelt att värdera utifrån aktuell redovisning. Det blir tydligt vad varje enskild del är värd. Vidare uppger han att det kan bli problematiskt att avveckla en enskild näringsverksamhet då det blir många delkomponenter som ska värderas och överlåtas. Respondent C bedriver verksamheten som enskild näringsverksamhet. Han ser inga fördelar med den företagsform han har idag vid ett avslutande av verksamheten. Han anser att det är svårare att fördela företagets tillgångar och han uppger sig befara ett högre skattetryck vid avslut jämfört med om verksamheten drivits som aktiebolag.

5 Analys

I följande kapitel kopplas den teoretiska bakgrunden till det insamlade empiriska materialet. Uppsatsens empiriska material kommer att analyseras utifrån teorierna om risk management och lantbruksföretagares beslutsprocesser. För att uppnå uppsatsens syfte kommer de aktuella forskningsfrågorna besvaras.

- Hur sker lantbrukarnas beslutsprocess vid val av företagsform?
- Vilka strategiska riskfaktorer har lantbruksföretagaren beaktat vid val av företagsform?

5.1 Lantbrukarens beslutsprocess

5.1.1 Problemupptäckt

Harrison & Pelletier (2000) och Holmér et al. (1998) menar att beslutsfattandet utgår ifrån vilken målbild företagaren har. För att kunna utvärdera ett implementerat beslut är det viktigt att ha en målbild av vad som förväntas uppnås (Edlund et al., 1999). Öholmér et al. (1998) beaktar inte företagarens mål och visioner vid illustration av sin beslutsmodell. De beskriver däremot att företagarens mål och visioner måste ha utvecklats och definierats innan beslutsprocessen påbörjas. Det huvudsakliga målet som respondenterna har är att vara aktiva lantbrukare. De finner en tillfredsställelse i den frihet yrket och egenföretagandet ger. Samtliga har tidigare varit anställda och upplevt denna del av arbetslivet. De upplever begränsningar i sin personliga tillfredsställelse i att arbeta under andras ledning och med den bundenhet som en anställning innebär. De ser en större tillfredsställelse i att arbeta utifrån sina egna mål och visioner. För att kunna uppnå dessa mål krävs att de startar ett företag. Det mest grundläggande beslutet är således att välja företagsform för verksamheten (Ayers et al., 1996). Svensk lagstiftning kräver att personer som äger näringsfastigheter driver en enskild näringsverksamhet (IL kap 13 § 1). Därigenom är samtliga respondenter tvungna att driva en enskild näringsverksamhet. Valet av företagsform handlar därmed i större utsträckning om att välja en kombination av enskild näringsverksamhet och aktiebolag, eller att driva enbart en enskild näringsverksamhet.

5.1.2 Problemdefinition

Vid start av verksamheten har samtliga lantbrukare reflekterat över skillnaderna mellan företagsformerna. De är medvetna om att de administrativa kraven enligt lag är mer omfattande vid start av aktiebolag. De har även reflekterat över kravet på startkapital, men ser inte det som en begränsning för att starta ett aktiebolag i en kapitalintensiv bransch som jordbruk. Ingen av de tillfrågade respondenterna ser några betydande skillnader mellan företagsformerna vid start. Då skillnaderna inte anses vara betydande har lantbrukarna inte identifierat några risker i den delen av startskedet.

Företagarna är medvetna om att det personliga ansvaret inte är lika omfattande för ett aktiebolag som en enskild näringsverksamhet (Ramberg, 2012). De konstaterar att det rent

juridiskt finns skillnader mellan företagsformerna och att de teoretiskt kan reducera det personliga ansvaret utifrån valet av företagsform (Ang et al. 1995).

Lantbrukarna är inte speciellt medvetna om detaljerade skillnader mellan företagsformernas beskattningsregler. Samtliga uppger dock att de tar hjälp av extern rådgivning då de anser att denna aspekt är viktig. Att inhämta information från extern part är något som Öhlmér et al. (1998) menar är vanligt i lantbrukarnas beslutsprocess. I enlighet med Goolsbee (2004) och Edmark & Gordon (2013) är skattereglerna en starkt påverkande faktor vid val av företagsform och företagarens möjlighet att behålla den upparbetade vinsten. Lantbrukarna är medvetna om de övergripande skillnader som litteraturen påtalar och anser trots sin begränsade kunskap att denna aspekt är starkt påverkande vid valet av företagsform.

Respondenterna kan inte påtala några avgörande skillnader mellan företagsformerna ur pensionssynpunkt. Samtliga respondenter har ett lågt förtroende för det allmänna pensionssystemet. De anser att den pension som egenföretagare idag kan tillgodoräkna sig från det allmänna pensionssystemet inte är tillfredställande. De anser att ett privat pensionssparande är en nödvändighet. De anser att framtida värdeutveckling på deras ägda fastighet är den största delen av deras pensionssparande. Samtliga uppger att de inte reflekterat hur företagsformen kan påverka deras möjligheter till pensionssparande.

Av de tillfrågade respondenterna uppger respondent A och D att de inte har reflekterat över det administrativa kravet vid avveckling eller överlåtelse av verksamheten. Respondent B och C står inför ett generationsskifte eller avveckling inom en överskådlig framtid. Enligt dessa kan valet av företagsform underlätta vid en överlåtelse av verksamheten. Det problem de främst uppmärksammat är värderingen av företagets tillgångar vid en överlåtelse. De administrativa skillnaderna vid start och avveckling är inget som påverkat företagarnas val av företagsform

Lantbrukarna uppger att deras kunskap, om de identifierade riskfaktorerna vid valet av företagsform inte är djupgående. De har en övergripande bild av de väsentliga skillnaderna mellan företagsformerna, men de är medvetna om hur de ska finna kompletterande information till sitt beslutsfattande. Denna typ av informationsbild ger en förståelse för hur lantbrukare fattar beslut i allmänhet. Öhlmér (1998) beskriver lantbrukarnas beslutsprocess som snabb, enkel och prövande. Denna typ av beslutsfattande försvårar en djupare kunskapsinhämtning och ökad förståelse. Vid val av företagsform uppger lantbrukarna att de enbart har identifierat två möjliga handlingsalternativ, aktiebolag eller enskild näringsverksamhet. Den information de har inhämtat om de möjliga företagsformerna är enbart grundläggande och inriktad på en specifik aspekt där de har upptäckt ett betydande problem. Deras informationssökning avgränsas till denna aspekt och de gör ingen inhämtning av ytterligare eller mer detaljerad information.

5.1.3 Analys och val

När lantbrukarna ska analysera den insamlade informationen efterfrågar de själva en djupare förståelse av konsekvenserna utifrån olika alternativ. De är inte rationella eller beroende av fullständig information i sitt beslutsfattande (Edlund et al., 1999; Öhlmér, 1998). Men för att skapa en ökad förståelse uppger lantbrukarna att de har diskuterat möjliga utfall av olika beslut med en specialist inom området. Denna strategi bekräftar Öhlmér (1998) också att lantbrukarna tillämpar.

Beslut där denna process tillämpas är situationer som påverkar företagets förutsättningar så pass mycket att beslutet får en avgörande betydelse. I det slutgiltiga valet utgår lantbrukaren ifrån en magkänsla och intuition om vad som är rätt beslut i gällande situation. Simon (1986) benämner den typen av beslutsfattande som satisfierande. Företagarna har inte gjort någon mer omfattande analys av vad som antas vara det optimala beslutet i situationen och kan därmed inte antas vara rationell (Edlund et al., 1999). De utgår ifrån att finna, ett för stunden, tillfredställande beslut där det valda handlingsalternativet möter preferenserna i tillfredställande utsträckning.

5.1.4 Implementering

Efter att lantbrukarna, slutligen valt vilken företagsform de ska bedriva verksamheten i utvärderar de inte konsekvenserna och utfallet av det gjorda valet. Utifrån valet av företagsform är deras uppföljning inte särskilt omfattande. Den konkreta utvärdering de anser sig utföra är ekonomisk uppföljning med företagets revisor. De anpassar sig efter det rådande regelverket och engagerar sig inte i konsekvensutvärdering av olika regelförändringar. Öhlmér et al. (1998) menar att lantbrukarna generellt sett är bristfälliga i utvärdering av det valda handlingsalternativets faktiska konsekvenser. Samtidigt menar Öhlmér et al. (1998) att lantbrukarna, i större utsträckning, tar ansvar för sina handlingar genom hela beslutsprocessen. Enligt honom har de genomfört en löpande utvärdering av det förväntade resultatet. De anser sig därför inte behöva utvärdera resultatet av beslutet i efterhand (Öhlmér et al., 1998).

5.2 Risk management i beslutsprocessen

Utifrån teorin om risk management är målet att företagaren eller företagsledaren ska förbättra verksamhetens styrkor och undvika att företaget eller företagaren blir lidande av förluster. Baird & Thomas (1985) anser att riskhantering ska vara en del av alla långsiktiga och strategiska beslut. Det handlar om att identifiera risker och uppskatta konsekvenserna. Konsekvenserna av det beslut som tas ska motsvara beslutsfattarens preferenser och mål (Harrison & Pelletier, 2000). För att tillämpa risk management i beslutsprocessen krävs därför att beslutsfattaren identifierat vilka risker denna är villig att exponeras för. Respondenterna uppger att de till viss del ser valet av företagsform som en form av riskhantering. De riskfaktorer som de anser att företagsformen främst har möjlighet att hantera är skattekonsekvenser och det personliga ansvaret.

Det enda reflektioner respondenterna har rörande företagsstarten utifrån ett risk managementperspektiv är kapitalkravet för att starta ett aktiebolag. Respondenterna B och C är kritiska till att kapitalkravet idag är så lågt som 50 000 kronor. De anser att reserven i

företaget är för liten och att det är enkelt att förbruka aktiekapitalet och tvingas likvidera bolaget. Smiciklas (2012) betonar också risken för tvångslikvidation orsakad av kapitalbrist. Respondenterna anser att risken för tvångslikvidation kan undvikas genom att börja verksamheten som enskild näringsverksamhet och sedan övergå till aktiebolag när en kapitalbas uppbyggs. Sammantaget anser dock ingen av respondenterna att administrationen vid startfasen utgör en direkt risk. De eventuella risker som kan uppkomma anser de enbart är att acceptera som ett steg på vägen mot att bli egenföretagare.

Respondenterna ser att den personliga risken vid val av företagsform kan reduceras vid val av aktiebolag. Att reducera risker är en av de strategier Miller et al. (2004) förespråkar. Genom att välja företagsformen aktiebolag undviker företagaren en stor del av den personliga risken som uppstår som egenföretagare. Lantbrukarna ser den teoretiska fördelen med aktiebolaget men är av uppfattningen att den inte bör överdrivas. De menar att ägaren i ett litet aktiebolag fortfarande bär det yttersta personliga ansvaret för företaget. För att den juridiska personen ska få låna kapital, krävs i regel att ägaren av bolaget är borgenär. Det leder till att de juridiska fördelarna är större i teorin än i praktiken. Tidigare studier gjorda av Ang et al. (1995) och Easterbrook & Fischel (1985) bekräftar att det personliga ansvaret är svårt att reducera i praktiken för småföretagare oavsett företagsform.

Respondenterna B, C och D har reflekterat över risken för statlig inkomstskatt. De ser fördelar med aktiebolaget framför den enskilda näringsverksamheten när verksamheten genererar en nivå av lönsamhet som innebär en statlig inkomstskatt för ägaren. Även Edmark & Gordon (2013) påtalar att aktiebolaget är fördelaktigt om lönsamheten är så hög att statlig inkomstskatt uppnås med enskild näringsverksamhet. Genom att välja aktiebolaget anser sig lantbrukarna undvika risken för statlig inkomstskatt. Att hantera risken för statlig inkomstskatt påverkas i stor grad av valet av företagsform (Goolsbee, 2004). De respondenter som driver aktiebolag har i och med detta val blivit anställda i företaget och bestämmer själv sin lönenivå. De upplever en stor frihet att kunna undvika den statliga inkomstskatten oavsett vilken lönsamhet de uppnår i verksamheten.

Eftersom samtliga respondenter inte har reflekterat över pensionen kan ingen generell analys göras. Däremot är samtliga respondenter medvetna om den mindre gynnsamma pensionssituation de befinner sig i som egenföretagare jämfört med om de hade varit anställda. Ingen av respondenterna har reflekterat över hur pensionsförutsättningarna skiljer sig åt mellan de olika företagsformerna. Samtliga respondenter har ett lågt förtroende för det allmänna pensionssystemet och är medvetna om det egna ansvaret för framtida försörjning. Trots den risk det innebär väljer samtliga respondenter att acceptera den. Samtliga respondenter uppger att deras egen fastighet är en stor del av deras framtida pensionssparande.

Respondent A, B och C har reflekterat över avvecklingen av företaget men anser inte att detta påverkar deras val av företagsform. De konstaterar att en överlåtelse är enklare att genomföra om företaget drivs som aktiebolag. I den enskilda näringsverksamheten ska varje tillgång värderas enskilt. I aktiebolaget kan alla tillgångar avyttras genom försäljning av samtliga aktier. Därmed upplever företagarna oavsett deras nuvarande företagsform att aktiebolaget har många fördelar vid en överlåtelse eller avveckling. Gemensamt för samtliga respondenter som reflekterat över överlåtelse eller avveckling är att de inte kan hänföra några specifika risker utifrån de uppfattade skillnaderna mellan företagsformerna.

6 Diskussion

I följande kapitel diskuteras studiens analys av resultatet. Den valda metodens påverkan på resultat och slutsatser diskuteras också för att uppmärksamma studiens tillförlitlighet, trovärdighet och generaliserbarhet.

6.1 Analysdiskussion

Utifrån det empiriska materialet, lagtexter och statliga utredningar kan det konstateras att valet av företagsform är en mer begränsad frågeställning för lantbruksföretag än för företag inom övriga verksamhetsinriktningar i näringslivet. Detta då de enligt grundprincipen i Jordförvärvslagen är skyldiga att driva enskild näringsverksamhet för att tillåtas förvärva mark. Valet av företagsform ligger således till viss del utanför lantbruksföretagarens möjlighet att påverka. Enligt Konkurrenskraftutredningen (SOU 2015:15) är den juridiska situationen problematisk vid val av företagsform i lantbruksföretag. Myndighetsbeslut och lagstiftning är också en del av de strategiska riskfaktorer som Miller et al. (2004) beskriver som svåra för lantbruksföretagaren att hantera.

Lantbruksföretagarna har svårt att se valet av företagsform som en möjlighet att hantera risker. En av anledningarna till att lantbrukarna inte inhämtar någon mer omfattande information om skillnaderna mellan företagsformerna, kan således bero på att möjligheten att välja företagsform är begränsad. En jämförelse av företagsformerna är därmed inte aktuell. Om informationsinhämtning görs omfattar den en analys av hur verksamheten påverkas om den aktiva driften flyttats till aktiebolag.

Beslutet att flytta den aktiva driften till ett aktiebolag och därigenom öka den administrativa bördan grundas i att företagaren riskerar en statlig inkomstskatt. Om lönsamheten i den enskilda näringsverksamheten inte orsakar en statlig inkomstskatt upplever lantbrukarna inget incitament att kombinera företagsformerna. Huvudorsaken till att lantbrukarna utvärderar en eventuell övergång till aktiebolag är oviljan att betala statlig inkomstskatt. Därmed kan studien anses bekräfta teorierna om att skatten är den huvudsakliga riskfaktorn som påverkar företagares val av företagsform (Goolsbee, 2004; Edmark & Gordon, 2013). Det är den riskfaktor som företagarna ser sig kunna hantera med valet av företagsform. Utifrån detta resonemang kan det antas att den progressiva skatteskalen påverkar företagarnas beslut vid övergång till aktiebolag.

Det personliga ansvaret för verksamheten upplever lantbrukarna som betydande oavsett företagsform. Den teoretiska skillnaden i personlig ansvar mellan företagsformerna uppmärksammas av lantbrukaren. Men i en kapitalintensiv bransch som lantbruk med förhållandevis svag lönsamhet och ett stort bundet kapital kräver finansiärer betydande finansiella säkerheter. Det innebär att lantbrukare i stor utsträckning agerar borgenär åt verksamheten oavsett om den bedrivs som enskild näringsverksamhet eller aktiebolag (Easterbrook & Fischel, 1985). I små aktiebolag inom lantbrukssektorn finns därmed ingen distinkt skillnad mellan verksamheten och ägaren. Det stödjer därmed teorierna som anser att företagarens möjlighet att reducera det personliga ansvaret utifrån företagsform är överskattad (Ang et al., 1995). Den teoretiska skillnaden upplevs vara större än i verkligheten.

Faktorer som administration vid start och avveckling, samt möjligheten till pensionssparande uppfattas inte som betydande vid lantbrukarens val av företagsform. En av anledningarna till detta är att lantbrukarna inte anser sig behöva reflektera över dessa då det finns andra riskfaktorer som är av mer betydande karaktär. Riskfaktorer som skatt och personligt ansvar anses vara så pass avgörande att administrations- och pensionsaspekterna inte uppmärksammas av lantbrukarna vid valet av företagsform. När företagaren beslutat sig för en företagsform väljer de således att anpassa sig till de förutsättningar som den aktuella företagsformen ger. Det är mer troligt att valet att bli egenföretagare påverkar möjligheten till pensionssparande i större utsträckning än valet av företagsform. Detta innebär att företagarna indirekt har beaktat pensionsaspekten i ett tidigare skede av beslutsprocessen.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att lagstiftning och regelverk gör det problematiskt för lantbruksföretagaren att välja företagsform. Valet av företagsform är delvis bestämt på förhand när lantbrukaren väljer att vara markägare. Det finns ingen anledning att utvärdera de olika företagsformerna så länge som företagaren inte riskerar en statlig inkomstskatt i den enskilda näringsverksamheten. Företagets storlek och lönsamhet är avgörande när lantbruksföretagare ska utvärdera aktuella företagsformer. Det är utifrån den skattemässiga aspekten de största skillnaderna finns mellan företagsformerna. Möjligheten att använda företagsformen för att hantera övriga riskfaktorer är därmed av marginell betydelse. Skattesatsen är således den enda riskfaktor lantbrukarna ser sig kunna påverka genom valet av företagsform. Utifrån detta kan valet av företagsform anses vara enkelt trots att fullständig rationalitet inte föreligger beslutet.

6.2 Metoddiskussion

Uppsatsens respondentgrupp är begränsad till ett fåtal företagare. Då urvalet är begränsat och syftet är en djupare analys är det problematiskt att dra generella slutsatser av studiens resultat. Om forskningen utförs vid ett annat tillfälle, med en annan urvalsgrupp, i en annan region, i en annan verksamhetsinriktning eller av andra forskare finns en möjlighet att andra resultat och slutsatser uppnås. Det gör att studiens generaliserbarhet är begränsad, dock är det inte huvudmålet med den genomförda studien.

Genom att utforma intervjuguiden så att respondenterna får diskutera de aspekter de själva anser vara väsentliga under intervjuens inledning, har författarna försökt undvika att påverka respondenternas svar. Respondenternas svar kan dock ha påverkats av tillfälligheter i intervjusituationen, så information de anser vara betydande för stunden får stort utrymme i intervjun. Då samtliga respondenter idag är aktiva kan deras uppfattning om betydande aspekter ha förändrats sedan beslutet fattades. Information som inte beaktades vid beslutssituationen kan därmed uppfattas ha större betydelse än vad det hade vid beslutet. Respondenternas begränsade kunskap om regelverken kan också ha påverkat deras möjlighet att lämna korrekta och fullständiga uppgifter. För att reducera denna effekt hade det kunnat vara av intresse att kontakta företagarnas ekonomiska rådgivare för vidare diskussion. Då studien fokuserat på vad beslutsfattaren upplever vara väsentligt anses detta vara av mindre betydelse.

De semistrukturerade intervjuerna har givit möjlighet till en djupare förståelse för respondenternas beslutsprocess vid valet av företagsform. Det ger möjlighet till en ingående beskrivning av de utvalda respondenternas uppfattning om vad som är värt att beakta vid beslutet. Däremot finns en risk vid kvalitativa studier att författarens tolkningar av empirin

påverkas av personliga uppfattningar. Studien har försökt att hantera detta genom intervjutranskribering och respondentvalidering vilket reducerar risken för feltolkningar och påverkan. Trots det finns alltid risken att författarna påverkat resultatet vid tolkning av insamlad data.

Då litteraturen är baserad på utländska studier finns en möjlighet att regelverken för företagsformerna skiljer sig från de svenska. Genom en noggrann genomgång av det svenska regelverket har en jämförelse med den internationella litteraturen kunnat genomföras. Genom en jämförelse har författarna försökt att bedöma den vetenskapliga litteraturens relevans för studien. Ett försök har därmed gjorts för att reducera skillnader mellan litteraturen och det empiriska materialet.

7 Slutsatser

Uppsatsen syfte är att undersöka vilka faktorer som lantbruksföretagaren har beaktat vid valet av företagsform. De faktorer lantbrukarna ser som riskfaktorer och har beaktat vid valet av företagsform är beroende av målet med deras företagande. Dessa frågor har besvarats i ett försök att analysera lantbrukarnas beslutsprocess vid valet av företagsform.

Samtliga intervjuade företagare uppger att deras huvudsakliga mål med att vara företagare är att ha möjlighet till självbestämmande över sin egen vardag. För att kunna fortsätta vara företagare är en av grundförutsättningarna en långsiktig lönsamhet. Lantbruksföretagare ser inte att valet av företagsform i någon större utsträckning kan påverka vilka risker de exponeras för. De ser inte att valet av företagsform påverkar de grundläggande risker det innebär att vara företagare. Däremot ser företagarna att valet av företagsform till viss del kan hjälpa dem hantera de uppfattade riskerna med att vara företagare. Den faktor de främst upplever de kan hantera med valet av företagsform är risken för statlig inkomstskatt.

Lantbrukare är vid valet av företagsform deskriptiva i sin beslutsprocess. Deras informationsinsamling är begränsad och de eftersträvar inte att få tillgång till fullständig information om valets konsekvenser. Valet grundas på att företagaren har uppmärksammat ett problem som kan leda till framtida risker. Företagaren letar då efter ett handlingsalternativ som kan minimera den enskilda risken. Övriga konsekvenser som handlingsalternativet får beaktas inte.

I beslutsprocessen vid valet av företagsform har lantbrukarna endast lokaliserat ett fåtal riskfaktorer som de beaktar. Företagets lönsamhet, och därmed skattekonsekvenserna är direkt avgörande för vilken företagsform de väljer. Det personliga ansvaret kan styras utifrån den företagsform som väljs. Däremot anses denna aspekt vara av större betydelse i teorin än i praktiken. De administrativa skillnaderna vid start och avveckling är inget som beaktas då dessa processer inte är något som påverkar den vardagliga driften, utan är mer av engångskaraktär. Hur företagsformerna påverkar möjligheten till pensionssparande påverkar inte heller i valet av företagsform.

Förslag till vidare forskning

Utifrån resultatet i studien ser vi att lantbrukare inte gör någon djupare reflektion över valet av företagsform. Den svenska lagstiftningen förutsätter att markägande lantbruksföretag drivs som enskild näringsverksamhet. Lantbruksföretagare begränsas således mer i valet av företagsform än övriga branscher inom näringslivet. Konkurrenskraftsutredningen (SOU 2015:15) föreslår att jordförvärvslagen förändras så att aktiebolag lättare kan förvärva jordbruksmark. Hur detta påverkar valet av företagsform i lantbruksföretag är därmed intressant att studera i framtida forskning. Vidare skulle en studie av hur företagare i andra produktionsinriktningar, exempelvis animalieproduktion, resonerar rörande val av företagsform. Detta anses intressant då denna inriktning har ett större bundet kapital under en längre tidsperiod.

Källförteckning

Skriftliga källor och publikationer

- Ang, J.S., Lin, J.W., & Tyler, F.(1995). Evidence on the Lack of Separation between Business and Personal Risks among small business. *The Journal Entrepreneurial Finance*, vol. 4, ss. 197-210.
- Ayers, B.C., Cloyd, C.B. & Robinson, J. (1996). Organizational form and taxes: An empirical analysis of small business. *The journal of the American taxation association*. vol. 18, ss. 49-67.
- Baird, I.S. & Thomas, H. (1985). Toward a contingency model of strategic risk taking. *Academy of Management Review*. vol. 10, ss. 230-243.
- Best, P. (1998). *Implementing value at risk*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Boehlje, M., (1999). Structural changes in the agricultural industries: How do we measure, analyze and understand them? *American Journal och Agricultural Economics*. vol. 81, ss. 1028-1041.
- Broberg, A. & Svensson, U. (2014). *Byte från enskild firma till aktiebolag: En praktisk handbok*. Näsviken: Björn Lundén information.
- Brunsson, N., (red.). (1998). *Organisationsteori på svenska*. Malmö: Liber ekonomi.
- Bryman, A. & Bell, B. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. 2 Uppl. Stockholm: Liber.
- Culp, C. L. (2002). *The risk management process: Business strategy and tactics* (Vol. 103). New York: John Wiley & Sons.
- Davidsson, G., Haeffler, L., Ljungman, B. & Frantzich, H. (2003). *Handbok för riskanalys*. Karlstad: Räddningsverket.
- Easterbrook, F.H. & Fischel, D.R. (1985). Limited Liability and the Corporation. *The University of Chicago Law Review*. vol. 52, ss. 89-117
- Edlund, P-O., Högberg, O. & Leonardz, B. (1999). *Beslutsmodeller: Redskap för ekonomisk argumentation*. Lund: Studentlitteratur.
- Edmark, K & Grodon, R. (2013). *Taxes and the Choice of Organizational Form by Entrepreneurs in Sweden*. Stockholm: Researsch Institue of Industrial Economics. (Rapport, 982).
- Eriksson, A. (2014). *Praktisk beskattningrätt*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Feitshans, T.A. (2004). Deciding How to Structure Your Business. *NC State Economist*.

- Goolsbee, A. (2004). The impact of the corporate income tax: evidence from state organizational form data. *Journal of Public Economics*. vol.88, ss. 2283-2299.
- Hamberg, M. (2001). *Strategic Financial Decisions*. Malmö: Liber.
- Hamilton, G. (1996). *Risk Management 2000*. Lund: Studentlitteratur.
- Harrison, F.E. & Pelletier, M.A. (2000). The essence of management decision. *Management Decision*. vol. 38, ss. 462 – 470.
- Hays, P. A. (2004). Case study research. I: deMarrais, K. & Lapan, S.D. (red), *Foundations for research: Methods of inquiry in education and the social sciences*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, ss. 217-234
- Huirne, R.B.M., Meuwissen, M.P.M., Hardaker, J.B. & Anderson, J.R. (2000). Risk and risk management in agriculture: An overview and empirical results. *International Journal of Risk Assessment and Management*. vol. 1, ss. 125-136.
- Konkurrenskraftsutredningen (2015). *Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring*. Stockholm: Elander Sverige AB. (Statens offentliga utredningar 2015:15).
- Marshall, M. (1996) Sampling for qualitative research. *Family Practice*. vol. 13, ss. 522-526.
- Miller, A., Dobbins, C., Pritchett, J., Boehlje, M. & Ehmke, C. (2004) Risk management for farmers. *Staff paper*, 04-11
- Ramberg, C. (2012). *Civilrätt*. Malmö: Liber.
- Robson, C. (2002). *Real world research: A resource for Social Scientists and Practitioner-Researchers*. 2. Uppl. Oxford: Blackwell publishing.
- Simon, H.A. (1955). A behavioral model of rational choice. *The Quarterly Journal of Economics*. Vol. 69, ss. 99-118.
- Simon, H.A., 1957. *Administrative Behavior: •a study of decision-making processes in administrative organization*. 2. Uppl. New York: Macmillan.
- Simon, H.A. (1986). Rationality in Psychology and Economics. *Journal of business*. vol. 59, ss. 209-224.
- Smiciklas, M. (2006). *Associationsrättens grunder- bolag, föreningar och stiftelser*. 4. Uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods*. 5. Ed. London: Sage publications.

Öhlmér, B., Olson, K. & Brehmer, B., (1998). Understanding farmers' decision making processes and improving managerial assistance. *Agricultural Economics*. vol. 18, ss. 273-290.

Österman, Peter. *Lantbruk som aktiebolag*. Rapport/ Svenska Lantbrukssällskapens förbund.

Lagtexter

Aktiebolagslagen (2005). Stockholm. (SFS 2005:551)

Bokföringslagen (1999). Stockholm. (SFS 1999:1 078)

Inkomstskattelag (1999). Stockholm. (SFS 1999:1 219)

Jordförvärvslagen (1979). Stockholm. (SFS 1979:230)

Elektroniska rapporter

Larsson, J., Iacono, H., Dyrendahl, C., Silvander, H. & Johansson, S. (2013).

Lantbruksbarometern 2013. [Elektronisk]. Klippan: Ljungbergs Tryckeri. Tillgänglig:

https://www.swedbank.se/idc/groups/public/@i/@sc/@all/@kp/@foretag/documents/article/cid_869306.pdf (2015-04-21).

Larsson, J., Iacono, H., Dyrendahl, C., Skargren, P. & Johansson, S (2015).

Lantbruksbarometern 2015. [Elektronisk]. Klippan: Ljungbergs Tryckeri. Tillgänglig:

<http://www.lrfkonsult.se/PageFiles/4055/Lantbruksbarometern%202015.pdf> (2015-04-21).

Länsstyrelsen Uppsala län (2014). *Nulägesbeskrivning för landsbygden i Uppsala län*

[Elektronisk]. Uppsala: Länsstyrelsen Uppsala län. Tillgänglig:

<http://www.lansstyrelsen.se/upsala/SiteCollectionDocuments/Sv/lantbruk-och-landsbygd/landsbygdsutveckling/landsbygdsprogrammet/Nytt%20landsbygdsprogram%202014-2020/Nul%C3%A4gesbeskrivning%20av%20landsbygden%20i%20Uppsala%20i%C3%A4n.pdf> (2015-04-20).

Manevska-Tasevska, G., Rabinowicz, E. (2015). *Strukturomvandling och effektivitet i det svenska jordbruket* [Elektronisk]. Lund: AgriFood Economics Centre. Tillgänglig:

http://www.agrifood.se/Files/AgriFood_Other_20151.pdf (2015-04-21).

Internet

Bolagsverket (2015-04-20) *Statistik om företag och föreningar*.

<http://www.bolagsverket.se/om/oss/etjanster/statistik/statistik-1.3538> [2015-04-20]

Bolagsverket (2014-06-02) *Avveckla aktiebolag*.

<http://www.bolagsverket.se/ff/foretagsformer/aktiebolag/avveckla/avsluta-1.3387> [2015-04-27]

Försäkringskassan (2015-05-17). *Om du blir sjuk.*
http://www.forsakringskassan.se/privatpers/sjuk/har_aktiebolag/om_du_blor_sjuk/sjukpenning?Om%20sjukpenning [2015-05-17]

Försäkringskassan (2015-05-17). *Om du blir sjuk.*
http://www.forsakringskassan.se/privatpers/sjuk/har_enskild_firma/om_du_blor_sjuk/om_sjukpenning [2015-05-17]

Wihlborg, A. (2012-07-27) *Två bolag parallellt kan vara lönsamt för jordbrukare.*
<http://www.ja.se/?p=41034&pt=105&m=3433>[2015-04-08]

Pensionsmyndigheten (2015-02-27) *För dig som har enskild näringsverksamhet.*
<https://secure.pensionsmyndigheten.se/ForDigSomHarEnskildNaringsverksamhet.html>
[2015-04-28]

Pensionsmyndigheten (2014-03-28) *Pensionsfällan för enskilda firmor.*
<http://www.pensionsmyndigheten.se/PensionsfallanForEnskildaFirmor.html>
[2015-05-14]

Pensionsmyndigheten (2015-03-02) *För dig som har aktiebolag.*
<https://www.pensionsmyndigheten.se/ForDigSomHarAktiebolag.html> [2015-05-14]

Skatteverket (2015-04-14) *Belopp och procent inkomstår 2015*
<http://www.skatteverket.se/privat/skatter/beloppprocent/2015.4.3f4496fd14864cc5ac9c64b.html#h-Statliginkomstskattjuridiskapersoner> [2015-04-14]

Skatteverket (2015-04-28) *Avsluta enskild näringsverksamhet.*
<http://www.skatteverket.se/foretagorganisationer/foretagare/avslutaforetag/avslutaenskildnaringverksamhet.4.233f91f71260075abe8800023713.html> [2015-04-28]

Personliga meddelanden

Lantbrukare A
Personligt möte 8/5 2015

Lantbrukare B
Personligt möte 8/5 2015

Lantbrukare C
Personligt möte 8/5 2015

Lantbrukare D
Personligt möte 9/5 2015

Bilaga 1 – Intervjuguide

Namn:

Företagsform:

Datum:

Intervjutid:

Information innan intervju påbörjas:

- ✓ Fråga respondent om det är okej att intervjun spelas in?
- ✓ Informera att studien görs för ett studentarbete som kommer att publiceras.
- ✓ Deltagandet är helt frivilligt och respondenten har möjlighet att avbryta när som helst.
- ✓ Alla deltagare kommer att anonymiseras
- ✓ Alla svar är konfidentiella och kommer enbart användas i uppsatsen
- ✓ Samtycke och godkännande från respondent krävs för att materialet ska användas

Introduktion

- Beskriv verksamheten kortfattat: Storlek, driftsinriktning, företagsform, anställda, osv.
- Beskriv dig själv som företagare.
- Varför blev du egen företagare?
- Hur länge har du drivit företag?
- Trivs du med att vara egen företagare?
 - Varför?
- Beskriv dina framtidsplaner för ditt företag.
- Hur länge tänkte du fortsätta driva företaget?
- Har du några andra uppdrag, arbetsuppgifter?

Problemupptäckt

- Vilket mål och vision har du med ditt företagande?
- Hur väl tycker du dig uppnå ditt mål med företagandet?
- Vilka är de grundläggande faktorerna till att du valt att vara egen företagare?
- Vilka faktorer anser du vara viktiga att beakta när du ska strukturera företaget och välja företagsform?
- Vilka skulle du säga är de väsentligaste skillnaderna mellan de olika bolagsformerna?
- Vilka skillnader anser du vara viktiga vid jämförelse mellan enskild firma och aktiebolag?

Problemdefinition

- Hur tycker du skattereglerna för bolaget påverkar dig som företagare?
 - Vilka anser du vara de största skattemässiga skillnaderna?
- Hur ser du på det personliga ansvaret utifrån din nuvarande bolagsform?
 - Vilka anser du vara de största skillnaderna utifrån personlig ansvar?
- Hur resonerar du över konsekvenserna för dig vid eventuell sjukdom eller olycka?
 - Ser du någon fördel/nackdel med din nuvarande bolagsform vid en sådan situation?
 - Hur ser du att bolagsformen påverkar din möjlighet till ersättning vid sjukdom eller olycka?
- Hur svårt anser du ditt uppstartande/övertagande av verksamheten var?
 - Vilka anser du vara de största skillnaderna vid uppstart, övertagande?
- Vilka fördelar/nackdelar finns det vid genomförande av ett avslutande/generationsskifte?
 - Vilka anser du vara de största skillnaderna mellan företagsformerna?
- Hur har du resonerat med din framtida pension?
 - Har din nuvarande bolagsform någon fördel/nackdel ur pensionssynpunkt?
- Hur har du inhämtat information om de olika företagsformerna?
 - Vilka var de huvudsakliga informationskällorna?
- Var du intresserad av någon annan företagsform när du valde denna?

Analys & Val

- Hur gick du tillväga när du valde denna företagsform?
- Vilka var de avgörande faktorerna som fick dig att välja den nuvarande bolagsformen?
- Fick du rådgivning eller vägledning när du skulle välja bolagsform?

Implementering

- Är du nöjd med din bolagsform idag?
- Hade du valt samma bolagsform om du skulle göra valet idag?
- Har du funderat på att ändra bolagsform?

- Följer du regelförändringarna för båda bolagsformerna kontinuerligt?
- Vilka faktorer skulle kunna få dig att ändra?
- Hur tror du företaget skulle fungera om du hade en annan företagsform?
- Hur tycker du bolagsformen bidrar till nå dina mål som företagare?